

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

православље.срб ; www.pravoslavlje.rs

Излази 1. и 15. у месецу

Број 1119 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. новембар 2013. године

ISSN 0555-0114

9770555011004

Српска Православна Црква на сајму књига у Београду

У Храму Светог Лазара Косовског

На Светој Литургији 13. октобра 2013. у Храму Светог великомученика Лазара Косовског и свих српских мученика на брду Љубићу изнад Чачка, Патријарху српском Г. Иринеју саслуживали су Преосвећена Господа епископи: шумадијски Јован и рашко-призренски Теодосије. Светој Литургији је претходило освећење новоподигнутог храма.

Освећењу и Светој Литургији присуствовали су и председник Скупштине Србије г. Небојша Стефановић, као и представници Владе Србије и локалне власти.

Храм Светог Лазара је пројектовао, у моравском стилу, чувени архитекта др Пеђа Ристић. После Свете Литургије Патријарх Српски и епископи служили су помен Танаску Рајићу, устаницима и свим српским мученицима пострадалим од Косова до данашњих дана.

*Презваник Владе Г. Кајларевић
Извор: Епархија шумадијска*

У Пећкој патријаршији

Патријарх српски Г. Иринеј служио је Свету Архијерејску Литургију у Пећкој патријаршији, древном седишту патријарха српских, 14. октобра 2013, на дан празника Покрова Пресвете Богородице. Његовој Светости је саслуживао Епископ рашко-призренски Г. Теодосије.

У своме обраћању народу Његова Светост је истакао да ће српски народ опстајати у Пећкој па-

тријаршији, древној престоници како патријарха, тако и читавог српског народа – без обзира на то ко чува или не чува манастир.

Патријаршију су од јуна 1999. године обезбеђивали војници КФОР-а, а од 19. августа ове године српске светиње нису више под заштитом међународних снага. Међународне војне јединице у јужној српској покрајини обезбеђују још једино манастир Високе Дечане.

У пратњи Владике рашко-призренског Г. Теодосија, Патријарх Иринеј је 15. октобра посетио Ораховац, Велику Хочу и манастир Зочиште, рекавши том приликом да „Косово неће никада престати да буде српско, вазда је било и мора да остане. Ово је за нас и за наш народ једно велико искушење, и има много начина како се Срби могу борити за Косово и Метохију, али је данас најбитније да буду јединствени“.

Извор: Епархија рашко-призренска

У Саборној цркви

Патријарх српски Г. Иринеј служио је Свету Литургију у недељу, 20. октобра 2013, у београдској Саборној цркви.

Саслуживали су свештеници и ђакони овога храма уз појање Првог београдског певачког друштва. Саборни храм је био испуњен верним народом и децом.

У Генералштабу Војске Србије

На празник Светог Стефана и Свете Јелене Штиљановић, 17. октобра 2013, Патријарх српски Иринеј, уз саслужење Епископа јегарског Порфирија и Епископа лиљанског Јована,protoјереја-ставрофора Саве Јовића – секретара СА Синода СПЦ, protoјереја-ставрофора Стојадина Павловића – директора ПУО-а, protoјереја-ставрофора Радивоја Панића, јеромонаха Доситеја, protoђакона Стевана Рапајића и ђакона Владимира Руменића, освештао је параклис при Генералштабу Војске Србије и Управи за људске ресурсе на Бањици. Освећењу храма и Архијерејској Литургији присуствовао је начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић са најближим сарадницима, као и војно свештенство свих вероисповести.

Његова Светост Патријарх је уручио грамате, као знак посебног признања за ангажовање према Мајци Цркви: генерал-мајору г. Слађану Ђорђевићу, пуковнику г. Петру Бошковићу, пуковнику г. Стевану Карапанцину и г. Игору Јовичићу. На пријему за припаднике верске службе, генерал Диковић говорио је о значају верске службе и очекиваном утицају на оперативне способности Војске Србије.

Извор: [spc.rs, mod.gov.rs](http://spc.rs/mod.gov.rs)

Постхумно одликовање Диани Будисављевић

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, у име Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве, уручио је постхумно високо одликовање Српске Православне Цркве – Орден царице Милице – Диани Будисављевић, која је спасила 12.000 деце из Јасеновца и других логора током Другог светског рата у Независној Држави Хрватској.

Одликовање је уручено Дианином праунуку г. Леонарду Рашици у присуству чланова Светог Архијерејског Синода епископа: сремског Г. Василија, зворничко-тузланског Г. Хризостома, шумадијског Г. Јована, рашко-призренског Г. Теодосија, као и Митрополита Амфилохија, на чији је предлог и донета одлука о одликовању Диане Будисављевић. Свечаном уручењу ордена присуствовали су и епископи: ремезијански Андреј и лиљански Јован, као и protoјереј-ставрофор Саво Јовић, главни секретар Светог Архијерејског Синода.

Најава

Поводом три века Митрополије карловачке Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј ће служити 3. новембра 2013. године Свету Архијерејску Литургију у Саборној цркви у Сремским Карловцима, а парастос блаженопочившим патријарсима Георгију Бранковићу и Лукијану Богдановићу у Горњој цркви.

У Епархији ваљевској Јубилеји Божијих угодника

Величанствене свечаности поводом три јубилеја – седамнаест векова Миланског едикта, два века од рођења Петра II Петровића Његоша и десет година од канонизације Светог Владике Николаја Охридског и Жичког

Епархија ваљевска, на челу са Епископом ваљевским Г. Милутином, приредила је величанствене светковине у славу богоумудрих великана хришћанске историје, науке и мисионарства, сабравши око сјаја њихових ореола хиљаде боготражитеља из нашег краја, али и низа градова Србије и иностранства.

Седамнаест векова Миланског едикта, два столећа од рођења Ловћенског Тајновидца Петра II Петровића Његоша и деценија од уношења у Диптих Светих Светог Владике Николаја Српског јубилеји су чија прослава чини част и благослов њиховом домаћину, али и на свеколико трудољубље обавезује.

Света Архијерејска Литургија на Томиндан у манастиру Лелић и трибина „Петар II Петровић Његош Ловћенски Тајновидац“, која је одржана 18. октобра 2013. у Омни центру биле су празници молитвословља и проповедничких бисера који богате ум и душу сваког православног хришћанина.

Свечани чин пресвлачења и полагања у нови кивот моштију Светог Владике Николаја обављен је у четвртак 17. октобра ове године. Ту свету дужност поделили су Епископ ваљевски Г. Милутин, Архимандрит Петар – архијерејски заменик, Архимандрит Авакум – игуман манастира Лелић, Архимандрит Никодим – игуман манастира Рибница,protoјереј-ставрофор Љубисав Ачић и протосинђел Георгије – сабрат манастира Лелић.

Тропарима Светом Владици Николају и Ловћенском Тајновидцу Петру II Петровићу Његошу, које су отпојали најмлађи светосавци и протонамесник Бранко Чолић, отпочела је трибина „Православље и млади“, посвећена двојици духовних горостаса, којима је украшена небеска Србија. Одломак из *Горской вијеница* прочитao је свештеник Игор Илић. Сплет народних песама са Косова и Метохије извео је Дечји црквени хор „Хаци Рувим“ са диригентом Вањом Драгојловић. Њима се, на одушевљење присутних, спонтано придружио умировљени Епископ Атанасије (Јевтић), те су заједно отпевали „Јечам жњела“, песму коју је нарочито волео почивши Патријарх Павле.

Трибину „Петар II Петровић Његош Ловћенски Тајновидац и Свети Владика Николај“ академик Матија

Бећковић закључио је стиховима: „Куд с Његошем, а после Његоша? Да онако није загрмио, могли бисмо муцат' испочетка!“

Манастир Лелић, задужбина Светог Владике Николаја, на празник Светог апостола Томе, 19. октобра, био је место централне прославе великих јубилеја у Епархији ваљевској. Свету Архијерејску Литургију служио је Патријарх српски Г. Иринеј уз саслужење Митрополита Амфилохија, Преосвећене господе епископа: бачког Иринеја, бихаћко-петровачког Атанасија, крушевачког Давида, ваљевског Милутина и умировљеног захумско-херцеговачког Атанасија, као и великог броја свештеника и свештеномонаха ваљевске и других епархија. Мощи Светог Владике Николаја су у порти манастира биле доступне верницима на целивање.

Благосиљајући дан сабрања у славу велике личности Владике Николаја, Патријарх српски Г. Иринеј је рекао да је Господ њега послao свету да прослави истину Јеванђеља коју су свети мученици потврдили кроз векове.

„Родио се овде у Лелићу и ходао овом српском земљом, којом ми данас ходамо. Нека нас Господ оснажи да идемо његовим путем, а то је пут Божији. И нема другог пута, до тог којим су ходили свети Божији угодници међу којима блиста наш Владика Николај. Златан је век Светог Саве. После њега, нисмо имали већу и охристовљенију личност од Владике Николаја. Сагоревао је у две љубави, према Богу и свом народу. Нека се радује Лелић и Српска Православна Црква широм света. Читаймо дела Светог Владике Николаја и молитвама његовим и свих светих да Господ помогне да сачувамо Косово и Метохију“ – рекао је Патријарх српски Г. Иринеј.

По завршетку богослужења, у порти манастира приређена је свечана академија. Одломке из *Миланског едикта* и *Молитви на језеру* читали су познати глумци Ненад Јездић и Небојша Илић.

У муничком делу програма наступили су Дечји хор „Српцленце“ и вокална група „Лира“ из Ваљева. Улога водитеља академије припадаје иконописцу Ђакону Душану Новаковићу. Напослетку, учесницима саборовања обратио се Епископ ваљевски Г. Милутин. Благодарећи Господу на сунчаном дану након вишедневних киша, Владика Милутин је упутио захвалност Патријарху Иринеју, Митрополиту Амфилохију, свим архијерејима, свештеницима, монасима, монахињама, Велимиру Илићу, министру грађевине у Влади Србије, Милораду Гричићу, директору предузећа „Колубара метал“, представницима полиције, локалне самоуправе, предузетницима и свима који су помогли организацију свечаности.

По завршетку трпезе љубави Патријарх Иринеј је обишао нову тробродну манастирску цркву и поклонио се гробу Светог оца Јустина.

Игроказом „Под овим знаком ћеш победити“ редитеља Мирослава – Ђише Трифуновића, а у извођењу познатих глумаца Небојше Дугалића, Катарине Вићентијевић и глумаца аматера из Ваљева и Београда, као и наступом дечјег и мешовитог хора „Хаџи Рувим“ у којем је уживало неколико хиљада Ваљеваца, Епархија ваљевска је заокружила величанствено прослављање 17. векова Миланског едикта на празник Преподобне мати Параскеве, 27. октобра 2013, на платоу испред Храма Васкрсења Христовог.

„Епархија ваљевска је на најбољи начин прославила овај велики историјски догађај за све који верују, а и оне који не верују. Почели смо пресвлачењем моштију Светог Владике Николаја у манастиру Лелић. То је, браћо и сестре, благодат која се речима не може исказати. Потом је на Томиндан Патријарх српски Г. Иринеј служио Свету Архијерејску Литургију на централној свечаности у Лелићу. Овде смо вечерас да свим грађанима Ваљева и шире кажемо да не заборављамо тај велики датум. Остало је да поставимо круну свечаности – крст надомак манастира Пустиње. Да достојанствено сведочи велику победу хришћанства“ – бећедио је у радости нашег слављеничког часа Епископ ваљевски Г. Милутин.

Извор: Епархија ваљевска

У Епархији зворничко-тузланској

Јубилеј Миланског едикта у Скланима

Централна прослава јубилеја Миланског едикта у Епархији зворничко-тузланској одржана је у Скланима. Претходно је, на Крстовдан 27. септембра 2013, одржана Духовна академија у Теслићу, а планирана је и Духовна академија у Бијељини, 26. новембра, ако Бог да. Свету Архијерејску Литургију у новоподигнутом Храму Светих апостола Петра и Павла у Скланима служили су Њихова Преосвештенства епископи: шабачки Г. Лаврентије, као начаствујући, шумадијски Г. Јован и зворничко-тузлански Г. Хризостом, домаћин прославе, уз саслужење свештенства и монаштва из више епархија наше Цркве (зворничко-тузланске, будимљанско-никшићке, шумадијске...). Пјевао је хор „Србадија“ из Бијељине.

Након Свете Литургије Његово Преосвештенство Владика шабачки Г. Лаврентије поздравио је све на овом сабору сабране, пожељевши срећан јубилеј слободе Цркве.

Духовна академија почела је химном Републике Српске, а завршена химном *Воспомени Сербије*. На почетку академије домаћин, Његово Преосвештенство Владика зворничко-тузлански Г. Хризостом, поздравио је све присутне, изразио радост и задовољство сабрањем у Скланима и упутио поруке за обнову Склана и вредновање свега онога што нам је Бог дао, али и Свети цар Константин и Свети Немањићи.

Велики допринос прослави јубилеја дали су својим предавањима др Мирко Саиловић, професор црквене историје на Богословском факултету у Фочи, мр Радован Пилиповић, директор Архива Српске Православне Цркве у Београду, као и хор „Србадија“ из Бијељине својим наступом.

У културно-умјетничком дијелу програма наступили су хор „Србадија“, културно-умјетничка друштва из Бајине Баште и Бијељине, народни гулслар из Сребренице и други.

Љ.К. ; извор: Епархија зворничко-тузланска

Og ове љубави нико нема веће: да ко живош свој положи за пријашеље своје

Обновљена прва војна спомен–црква у Републици Српској

Спомен–храм Светог мученика кнеза Лазара чува успомену и молитвено сјећање на све погинуле полицајце, ватрогасце и војнике који су страдали на дужности да би заштитили животе својих суграђана и колега.

Дана 15. октобра 2013. протонамјесник Васо Поповић, старјешина Спомен–храма Светог мученика кнеза Лазара и свих Светих мученика српских у касарни „Војвода Степа Степановић“ у Бијељини, уприличио је молитвени ручак поводом завршетка радова на обнови храма, чиме је желио да искаже своју благодарност свим ктиторима, приложницима и добротворима. Молитвеном ручку присуствовао је Његово Преосвештенство Епископ зворничко–тузлански Г. Хризостом као и велики број званица, а међу њима мр Мирко Околић – замјеник министра одбране БиХ, Радислав Јовичић – министар унутрашњих послова у Влади РС, Петар Ђокић – министар рада и борачко–инвалидске заштите у Влади РС. Владика Хризостом се обратио пригодном бесједом и благословио приступне који су се сабрали под сводовима храма.

Након бесједе Преосвешћени Владика Хризостом је уручио поклоне које је војни свештеник Васо Поповић припремио за ктиторе, приложнике и добротворе. Званице су, потом, посјетиле спомен–собу посвећену погинулим припадницима Војске РС у посљедњем одбрамбено–отаџбинском рату.

Спомен–храм Светог мученика кнеза Лазара у касарни „Војвода Степа Степановић“ саграђен је трудом војника Источнобосанског корпуса Војске

РС. Градњу храма је започео генерал–мајор Новица Симић 1994, а већ 25. јуна наредне године, тадашњи Епископ зворничко–тузлански Г. Василије га је освештао. За кума спомен–храма, на дан освећења, изабран је генерал Војске РС Милан Гверо.

Темељна обнова спомен–храма започета је почетком 2010. и спроведена је добровољним прилозима и трудом полиције – Министарства унутрашњих послова РС, граничне полиције БиХ, ватрогасаца из Бијељине, војника Оружаних снага БиХ и војних лекара.

Храм данас краси нови иконостас. Јеремија Николић из Љељенче и Момчило Вуковић из Патковаче направили су 2012. иконостас од храстовог дрвета и украсили га дуборезом. Иконе за иконостас насликали су иконописци радионице „Одигрија“ Епархије зворничко–тузланске.

Спомен–храм Светог мученика кнеза Лазара и свих Светих мученика српских у касарни „Војвода Степа Степановић“ у Бијељини је прва црква тог карактера (војна црква) изграђена након Другог свјетског рата и прва спомен–црква изграђена у Војсци Републике Српске.

Милица Ићаћов,

*Предсједник Свештосавске омладинске заједнице
при Пејтройавловском храму у Бијељини*

ПРАВОСЛАВЉЕ 1119

2
Активности Патријарха

4
Јубилеји Божијих угодника

6
Од ове љубави нико нема веће:
да ко живот свој положи
за пријатеље своје

8
Јачање државних и верских
веза Србије и Индонезије
гр Александар Раковић

12
Одговор Еп. бачког Иринеја
г. Томиславу Ловрековићу,
уреднику *Новина новосадских*

14
Простори слободе

17
Изда одшкринутих врата

18
Милунка Савић – заборављена
јунациња Великог рата
Славица Лазић

20
Борба за достојанство (2. део)
Непоколебљиви отпор
Милице Костић
Архимандрит Тихон (Ракићевић)

24
У посјети Владимиру Беари
Проишојамјесник Славољуб Кнежевић

26
Схватање библијске егзегезе
Презвитер Милорад Мировић

27
Неколико решења
егзегетског проблема
гр Предраг Драјашиновић

29
Вокални октет „Глас“
Милица Андрејевић

30
Високо образовање СПЦ
у 20. веку (једанаести део)
гр Александар Раковић

32
Игуманија Марија
Прота Милун С. Костић

34
Јован Дучић у Паризу

36
Остајте овде
Светлана Новићић

38
Свет књиге

42
Наука, уметност, култура...

44
Кроз хришћански свет

46
Из живота Цркве

На насловној страни:
Са штанда СПЦ на 58. Сајму књига
Фото: Данко Старахинић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Епископ зворничко-тузлански Хризостом

Главни и одговорни уредник
Презвитељ мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крупникoviћ

Фотограф
Бајон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Торње Остојић

Чланови редакције
Презвитељ др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двојброд. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полу值得一ја 850. Пореднички примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутнициом!
Не слати девизне чекове до даљег!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP;
авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LLIKRSBG)
Beneficiary: RS55145007080000135615
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavje@spcrs.rs – редакција
pretplata@spcrs.rs – претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови приложени објављени су у „Православљу“ представљају
стварне ауторе.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
оих новина или чланака објављених у њима забранено је и
представља поједу ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Соба.rs
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутор: „Polydor“ д.о.о.
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Канцеларије за
сарадњу са црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије

Државно–верска делегација Републике Србије у званичној посети Индонезији

Јачање државних и верских веза Србије и Индонезије

гр Александар Раковић

Државно–верска делегација Републике Србије боравила је у званичној посети Индонезији од 22. до 25. октобра 2013. ради учешћа на Другом билатералном међуверском дијалогу Србије и Индонезије.

У историји Републике Србије ово је најзначајнија државно–верска делегација, поред оне која је у априлу 2011. формирана за Први билатерални међуверски дијалог са Индонезијом.

Индонезија, која води међуверски дијалог са преко тридесет земаља, оценила је да је Први билатерални међуверски дијалог са Србијом (2011) био

најбољи који је икада одржан с другом државом.

Иницијатор оба међуверска дијалога две земље био је амбасадор Индонезије у Србији Семуел Самсон.

Међуверски дијалог Србије са Индонезијом је од посебне важности будући да је Индонезија највећа муслиманска држава на свету с којом званични Београд већ више од шездесет година има веома срдачне односе.

Индонезија на међународном плану пружа чврсту подршку Републици Србији око очувања територијалног интегритета наше земље у јужној

српској покрајини, на Косову и Метохији.

Ове године (2013), први пут у историји Србије и Југославије, државни функционери и сви верски поглавари наше земље заједно су отпутовали у званичну посету страној држави – Индонезији: Његова Светост Патријарх српски Иринеј, шеф верског дела делегације; др Милета Радојевић, шеф државног дела делегације, директор Канцеларије Владе Републике Србије за сарадњу с Црквама и верским заједницама; др Драган Новаковић, помоћник директора Канцеларије; монсињор Станислав

Хочевар, надбискуп београдски Римокатоличке цркве у Србији, Адем еф. Зилкић, реис-ул-улема Исламске заједнице Србије; Исак Асиел, рабин Јеврејске заједнице у Србији; Мухамед еф. Јусуфспахић, муфтија србијански и београдски имам, заменик реис-ул-улеме Исламске заједнице Србије; проф. др Драгомир Сандо, продекан на Православном богословском факултету Универзитета у Београду; др Александар Раковић, координатор билateralног међуверског дијалога Србије и Индонезије и председник Друштва српско-индонежанског пријатељства Нусантара;protoђакон Радомир Ракић, главни и одговорни уредник Информативне службе Српске Православне Цркве.

Државно-верска делегација Србије допутовала је у Џакарту 22. октобра 2013. а на аеродрому „Сукарно-Хата“ дочекали су је амбасадор Србије у Индонезији Јован Јовановић, представници Министарства спољних послова Индонезије и православни верници из Џакарте.

Џакарта пост, утицајни дневни лист који излази на енглеском језику и окренут је ка дипломатском кору, објавио је да је долазак државно-верске делегације Србије „историјска посета“ јер први пут један православни патријарх посећује Индонезију.

Званични сусрети представника две земље почели су 23. октобра 2013. Нашу делегацију је примио координациони министар за народна питања Агунг Лаксоно који је казао да су пријатељски односи Индонезије и Србије историјски, да две земље спајају етничка и културна разноликост и да смо „блиска браћа“ још од успостављања дипломатских односа Београда и Џакарте односно Југославије и Индонезије.

Његова Светост Патријарх српски Иринеј такође је подвучао историјско пријатељство две земље и додао да нам је свима велика част што односе са

Индонезијом сада можемо да негујемо и учвршћујемо. Патријарх је нагласио да су односи између традиционалних Цркава и верских заједница у Србији пријатељски и да међуверска сарадња даје плодносне резултате.

Директор Канцеларије за сарадњу с Црквама и верским заједницама др Милета Радојевић је пренео поздраве председника Србије Томислава Николића председнику Индонезије Сусију Бамбандж Јудојону да „високо цени и никад неће заборавити подршку коју Индонезија даје виталном интересу Србије – очувању целовитости Србије и непризнавање независности Косова“.

Министар Лаксоно је на то одговорио да је Индонезија конзистентна у ставу да неће признати „самопроглашену независност Косова“.

Потом је уследила међуверска конференција с темом која се тиче верских и културних различитости. Индонезија је формирала државно-верску делегацију коју су поред функционера из министарства спољних послова и вера чинили универзитетски професори муслиманске, протестантске, римокатоличке, хиндуистичке, будистичке, конфуцијанистичке и православне вероисповести. С наше стране говорили су представници Републике Србије, Српске Православне Цркве, Римокатоличке цркве у Србији, Исламске заједнице Србије и Јеврејске заједнице у Србији. Стога можемо да нагласимо ка-

Државно-верске делегације Србије и Индонезије потврђују историјско пријатељство

Наша делегација са студентима Исламског универзитета у Џакарти

ко је Други билатерални међуверски дијалог Србије и Индонезије био сусрет свих великих религија света. Размењена су искуства о међуверском саживоту и складу у двема земљама, представљени реферати су обогаћени разменом мишљења и додатним питањима.

Државно-верска делегација Републике Србије потом је посетила православну црквену заједницу у Џакарти. Православних Индонежана има око 20.000 на Суматри, Јави и Балију. Број православаца у Индонезији расте из године у годину.

Сутрадан, 24. октобра 2013, наша државно-верска делегација посетила је Исламски универзитет Шериф Хидајатула. Делегацију је примио ректор проф. др Комарудин Хидајат који је казао да се сећа сваког дана посете Београду када је 2011. био члан државно-верске делегације на Првом билатералном међуверском дијалогу Србије и Индонезије. Хидајат

је нагласио да је универзитет којим руководи лидер високог образовања у Индонезији, са 22.000 студената који похађају десет факултета.

У име наше делегације ректора је поздравио др Милета Радојевић који је казао како му је драго што међуверски дијалог представља добар путоказ за продубљивање сарадње наших држава.

Студентима су се потом обратили амбасадор Индонезије у Србији Самуел Самсон, амбасадор Србије у Индонезији Јован Јовановић и ректор Комарудин Хидајат, који су говорили о продубљивању историјских односа Београда и Цакарте и међуверском дијалогу као једној од магистрала ка успеху. Амбасадор Самсон је казао да би Трећи билатерални међуверски дијалог Србије и Индонезије могао да се одвија између студената.

На Исламском универзитету Шариф Хидајатула потом су предавања одржали професор за науку Православног богословског факултета у Београду проф. др Драгомир Сандо, муфтија београдски Мухамед Јусуфспахић и председник Друштва српско-индонежанског пријатељства Нусантара др Александар Раковић, координатор оба међуверска дијалога две земље. Сва тројица предавача говорила су о српским искуствима у развијању верског склада.

Државно-верска делегација наше земље посетила је и исламску организацију Мухамадија која је у Индонезији задужена за основно, средње и високо образовање. Високи саветник у Мухамадији др Судибо Маркус је нагласио да ова организација има 133 факултета и развијену сарадњу широм света.

Патријарх српски Иринеј је у Мухамадији казао да је Србија поносна на пријатељство са Индонезијом. Његова Светост је приметио да „топли осмеси Ин-

Међуверска конференција

донежана указују на садржину њихових расположења“. Патријарх је упознао домаћине да су 2013. права хришћана угрожена на Косову и Метохији, па се Патријарх Иринеј и у Мухамадији захвалио Индонезији што „није признала насиљно отцепљење дела Србије – Косова и Метохије где се развијала историја, култура и духовност српског народа“.

Садржајан дан за нашу делегацију употребљен је мисом у римокатоличкој катедрали у Цакарти коју је служио надбискуп београдски Станислав Хочевар. Монсињора Хочевара је примио надбискуп Цакарте Игнације Сухарјо Хардјоатмодjo.

Делегација Србије је затим посетила Базнас, државну институцију која се бави социјалним питањима муслимана. Госте је примио генерални секретар Фуад Насар који је говорио о делатности ове организације. Насар се заинтересовао и на који начин се Српска Православна Црква и Исламска заједница Србије баве социјалним питањима. О томе су говорили Патријарх Иринеј и муфтија Мухамед Јусуфспахић. Патријарх је подвукao посебно тежак положај православног свештенства на Косову и Метохији, док је муфтија Јусуфспахић нагласио да је самопроглашена независност косовских Албанаца политичко питање, а не верско.

Четвртог дана боравка у Индонезији (25. октобар 2013) државно-верска делегација

ја Србије посетила је у цамију Истиклал и римокатоличку катедралу у Цакарти. Потом су реис-ул-улема Адем Зилкић и муфтија Мухамед Јусуфспахић у цамији Истиклал клањали цуму намаз.

Нашу државно-верску делегацију је затим примио председник Представничког дома Народне скупштине Индонезије др Марзуки Али. Пошто је по жеleo добродошлицу и изразио велико поштовање, рекао је да је у јуну 2013. индонежанска парламентарна делегација посетила Србију и да је срећан што је пријатељски примљена на највишем државном нивоу. Када је реч о верским питањима, Али је подвукao да сваки Индонежанин по уставу има право да слободно одабере вероисповест. Посебно је нагласио да из године у годину све цркве и верске заједнице бележе раст.

Патријарх Иринеј је председнику Алију казао да је наша делегација имала велико задовољство да посети „дивну и благословену земљу Индонезију и њен народ“. Патријарх је подвукao да у Индонезији влада „хармонија између религија и народа“. Он је направио паралелу, да је и према Миланском едикту тако: као да је „идеално примењен“ у Индонезији, да свако из свог срца исповеда веру, гради храмове и преноси своје учење. Патријарх је закључио да Индонезија тиме даје пример читавом свету и да је верски склад у тој земљи „мио и

Патријарх Иринеј са председником Народне скупштине Индонезије Марзуки Алијем

Богу и људима“. Његова Светост се захвалио Индонезији што је у Србију послала „дивног амбасадора Семуела Самсона“.

Директор Канцеларије за сарадњу с Црквама и верским заједницама др Милета Радојевић нагласио је на почетку да пријатељство наше две земље, које је успостављено пре више од педесет година, не бледи већ јача. Директор је и овом приликом пренео захвалност председнику Републике Србије Томислава Николића Индонезији на принципијелном ставу према очувању територијалног интегритета Србије. Он је прећео и пријатељску поруку премијера Србије Ивице Дачића да Србија може да буде важна каријика за сарадњу Индонезије са европским земљама. Радојевић је Марзуки Алију уручио писмо председнику Николића за председника Индонезије Сусила Бамбанг Јудојона.

Потом је уследила посета Министарству спољних послова Индонезије где је нашу делегацију примио заменик министра др Вардана. Он је рекао да се највећи успеси и међуверском разумевању остварују путем дијалога. Вардана је дошао како се нада да ће се међуверски дијалог Србије и Индонезије наставити и да ће дати конкретне резултате.

Патријарх Иринеј је казао да су међуверски односи у Србији

складни о чему сведочи и формирање наше државно-верске делегације. Патријарх је поновио да складни међуверски односи не постоје на Косову и Метохији где су Албанци једнострano прогласили самосталност. Његова

Светост се и овде захвалио Индонезији што не признаје само проглашену албанску септију на Косову и Метохији, које је наша свeta земља са преко 1.500 цркава и манастира, највећих светиња српског народа међу којима је и седиште српског Патријарха – Пећка патријаршија.

Државно-верска делегација Србије потом је посетила највећу исламску организацију у Индонезији Надлатул улама. Лидер ове организације др Саид Акил Сирој казао је да ислам веома поштује хришћанску веру јер потиче из истог извора. Сирој је додао да Надлатул улама сматра да „ислам мора да буде добра, уљудна и модерна вера“. Он је додао да је Надлатул улама посредник у решавању верских спорова у земљи и да, када до верских конфликтата дође, реч је о злоупотреби у политичке сврхе.

Патријарх Иринеј се сложио с тим да верски конфликти настају када политичари злоупотребљавају верска питања.

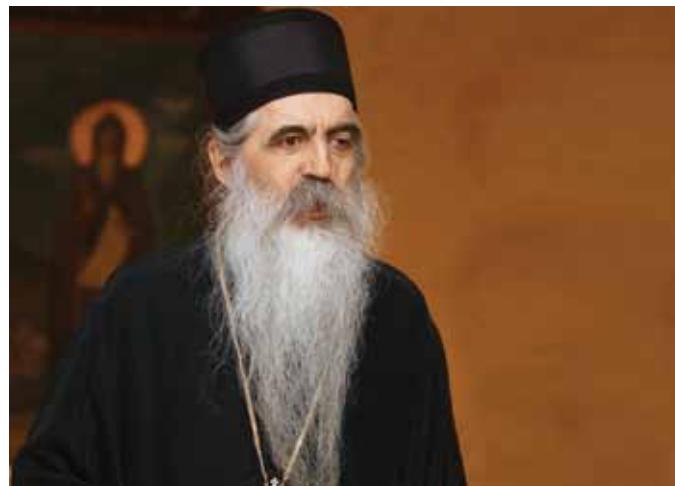
Завршну реч током посете Надлатул улами дао је реис-ул-улема Исламске заједнице Србије Адем Зилкић. Он је казао да у „нашој домовини Србији“ живи преко 45 националних заједница и да постоји седам традиционалних Цркава и верских заједница. Реис је појаснио да Исламска заједница делује као традиционална и да је

потпуно равноправна с другим Црквама и верским заједницама које имају тај статус. Додао је да су верници Исламске заједнице Србије припадници седам народности, „што значи да смо превазишли национални начин организовања“. Зилкић је нагласио да „међуверски односи у Србији никада нису били бољи“. На крају, реис-ул-улема Адем Зилкић је подвукao да су се „након једнострano проглашења независности Косова муслимансki верници нашли с две стране границе која је на силно успостављена“. Зилкић је био изричит да „проблеми на Косову нису верске већ националне природе“. Пријатељима из Индонезије реис Зилкић је поручио да „буду обазриви и не подлегну једнострano проглашењу независности Косова“. Реис је као мусиман замолио представнике Надлатул уламе да подрже своју владу у доследном ставу око косовског питања како „наши верници не би живели с две стране границе“.

Рабин Јеврејске заједнице у Србији Исак Асиел сусрео се са професорима Факултета за друштвене и политичке науке Универзитета Индонезије, др Чуснул Марјах и др Дејвом Лументом, како би се остварила сарадња наших земаља у пољу етнологије и антропологије. Посета наше државно-верске делегације у Индонезији овим је завршена.

Државно-верске делегације Србије и Индонезије су закључиле да је и овај дијалог био веома успешан и да га треба наставити. Дијалог две земље био је медијски знатно покривен у Србији и Индонезији, а имао је одјека у више азијских земаља. Индонезија је прихватила предлог да се међуверски дијалог наших земаља одвија сваке две године. Дакле, очекује се да трећи билатерални дијалог Србије и Индонезије одржи 2015. у Београду.

Поводом одлуке директора Културног центра Новог Сада,
др Андреја Фајгела, о повлачењу изложбе радова студената
Академије уметности

Одговор Епископа бачког Иринеја господину Томиславу Ловрековићу, уреднику *Новина новосадских*

Нови Сад, 17. октобра 2013.

Уважени господине Ловрековићу,

Кад год ми време и обавезе допуштају, с пажњом и задовољством читам Ваше садржајне, умне и умесне текстове у Новинама новосадским. Допустите ми да Вам најпре на тим текстовима искрено честитам, а затим да одговорим на Ваше питање шта мислим о одлуци г. Андреја Фајгела, директора Културног центра Новог Сада, да не дозволи излагање слике (или можда карикатуре?) која несумњиво вређа верска осећања и убеђења огромне већине Новосађана, у првом реду хришћана – православних, римокатолика и протестаната.

Потпуно одобравам одлуку г. Фајгела и могао бих да, заједно са њим, потпишем његово ображење те одлуке, објављено 16. октобра. Ниједна људска слобода, па ни слобода уметничког изражавања, није апсолутна и неограничена. У демократским друштвима права и слободе појединача ограничene су правима и слободама свих осталих чланова заједнице. У конкретном случају, уметник јесте слободан да изрази себе, своје ставове и свој доживљај света и живота, али није

слободан да користи израз који вређа, понижава, дезавуише и, у крајњем исходу, дискриминише суграђане, њихове ставове и њихов доживљај света и живота. Такво право уметнику не би припадало ни у случају да његово остварење омаловажава људско достојанство, равноправност и верско-културни идентитет само малобројних суграђана, а камоли када је у питању њихова већина. Неоспорно је пак, свијало се то коме или не свијало, да у Новом Саду и у Србији као целини верници представљају апсолутну већину, а атеисти мањину, што не значи да ови последњи као грађани имају мања права или мању слободу од one коју ужива већина. Верници ово признају, а они који то нису морају схватити да су прошла времена када се сматрало нормалним да верници имају статус грађана другог или трећег реда, а понегде је – на пример у Енвер-Хоциној Албанији или у Совјетском Савезу од Лењина до Брејњева – представљало друштвену норму и то да су верници лишени елементарних људских и грађанских права.

Право на слободу савести и вероисповести и заштиту од дискриминације на основу верске припад-

ности јемче многе међународне конвенције, чија је потписница и наша земља, затим законодавство Европске уније, обавезујуће и за земље кандидате, значи и за нас, и, најзад, највиши правни акти Србије – њен Устав (чл. 21, 23, 43, 46 и 81) и закони који из њега произистичу, као што су Закон о Црквама и верским заједницама (чл. 1 и 2) и Закон о забрани дискриминације (чл. 12 и 18).

Подсећам овом приликом на чињеницу да Европска комисија није дозволила представу *Ecce homo* јер она врећа верска осећања многих Европљана, чиме ни најмање није доведен у питање секуларни и верски неутрални карактер Европске уније. Исто тако, милиони муслимана излазе на улице чим негде текстом, карикатуром или на неки други начин буде извргнута руглу личност оснивача ислама, којега муслимани сматрају последњим и највећим пророком, али ипак само човеком. У нашој средини, међутим, појединци сами себи дају право да на светогрдан начин приказују лик Исуса Христа, Оснивача Цркве, Који за хришћане није само човек и пророк него Биће неупоредиво више од сваког људског бића – Бог у људском лицу, Оваплоћени Бог, Богочовек. Ја не знам да ли је уметник имао намеру да нанесе увреду и бол хришћанима у нашем граду, – *in optima fide* претпостављам да није имао такву намеру, – али једно знам: није, нажалост, нимало свестан шта поручује када, приказујући Распеће, у руке Распетога Христа које крваре, прободене клиновима, ставља свеђњеве новца. То је, како год да се узме, за хришћане – богохулна порука. Христос и новац се никако не могу довести у везу. Хришћана има и оваквих и онаквих, али за недостојност неких – или чак многих – хришћана не може бити крив. Онај ко је умро и ваксрсао да бисмо ми живели, ко је жртвовао Себе за живот и спасење света.

Наравно, Онај Који је са крста опростио целатима који су Га разапели, опостиће, верујем, и нашим даровитим и мање даровитим уметницима њихову младалачку надобудност и несмотреност. Опростиће им и искрено верујући хришћани и верници других вера, али остаје наша захвалност г. Фајгељу за његово осећање јавне одговорности и храброст пред лако предвидивом реакцијом тобожњих Европејаца, а реалних тоталитараца. Хвала му што нас је лишио сумњивог духовног задовољства и несумњивог осећања нелагоде и горчине!

Са благословом,

Епископски бачки
Иринеј

Извор: Епархија бачка

Традиционалне Цркве и верске заједнице уз Фајгеља

22. октобар 2013.

Подршку уређивачкој одлуци директора КЦНС Андреја Фајгеља поводом студентског рада који представља разапетог Исуса дали су представници Српске Православне Цркве, Римокатоличке цркве, као и Исламске заједнице Србије, а њихове изјаве преносимо у интегралном облику.

– Његово Преосвештенство Владика Иринеј бачки рекао је, између остalog, за Новине новосадске како подржава одлуку директора Културног центра Андреја Фајгеља да уклони рад разапетог Исуса са новцима који „несумњиво врећа верска осећања и убеђења огромне већине Новосађана, у првом реду хришћана – православаца, католика и протестаната“. Његову комплетну изјаву можете прочитати у одвојеном тексту.

– Новосадски декан пречасни господин Роберт: „Као кршћанин, вјерник у једнога и правога Бога – објављена у Сину Исусу Кристу, сматрам неприкладним за изложбу (у јавности) јер превише отвара простора за дискусију изван онога што тај темељни знак и симбол кршћанства представља: начин на који нас је Свемогући Бог спасио. Средство и симбол спасења човјечанства требају нам бити највећа светиња и према томе се односити са највећим поштовањем и достојанством.“

А за човјека невјерника, та ‘скица’ треба представљати оно што је за готова двије милијарде људи, кршћана, на Глобусу знак њихове вјере – у складу с тиме, не дати повода за тумачења изван тога садржаја јер се тиме може нарушити вјерски осећај споменуте и бројне популације. Дакле, умјетност и ширина људскога духа јест лепеза и богатство у лијепом и складном, у изгледу и поруци. Чини се да ова скица не одише тим духом.“

– Муфтија војвођански Мухамед Зилкић: „Морам подсетити јавност како је неприкладна и срамна карикатура пророка Мухамеда дубоко увредила и повредила милионе муслимана широм света. Лично сам за слободу стварања, све док она не врећа и не унижава грађане и њихова осећања, јер то тада престаје да буде стварање, а постаје деструктивност. Верске светиње морају представљати границу доброг укуса и поштовања као фундамента цивилизације, која се не прелази, без обзира која је религија у питању, па с тога одлука господина Фајгеља има моју и нашу неподељену и јасну подршку.“

Извор: Епархија бачка

58. Међународни београдски сајам књига

Простори слободе

Под sloganом „Простори слободе“, у недељу, 20. октобра отворене су капије овогодишњег 58. највећег збивања културе на простору Балкана. Са жељом да подсети како су књига и књижевност својеврсно подручје слободе, подручје маште, имагинације, које не познаје границе и ограничења, као и да књига има моћ да мења друштвену стварност, да се бори против сваке врсте неслободе, овогодишњи Сајам књига у Београду окупио је готово 1000 учесника.

У недељу, 20. октобра 2013. г., у 18 часова, у Хали 1 Београдског сајма, свечано је отворен 58. Међународни београдски сајам књига. Сајам је отворио Љубивоје Ршумовић, реномирани српски писац за децу. Сајам књига је био отворен до недеље, 27. октобра.

Према званичним подацима организатора, овогодишњи Сајам књига посетило је преко 158.000 људи. На сајму се представило укупно 897 учесника, углавном домаћих и гостију из иностранства (Польске, Велике Британије, Француске, Немачке, Аустрије, Шпаније, Јапана, Кине, Индије, Русије, Белорусије, Ирана, Македоније, Хрватске, Босне и Херцеговине и Црне Горе).

Овогодишњи сајам је и био изузетно медијски пропраћен. Сва дешавања (а било је преко 400 различитих збивања од изложби посвећених књижевницима, књизи, писму до про-моција, драмских минијату-

ра, форума, музичких колажа, рецитала...), пратило је преко 1.300 акредитованих новинара, од којих 1.255 из Србије и 69 из иностранства.

СПЦ на Сајму књига

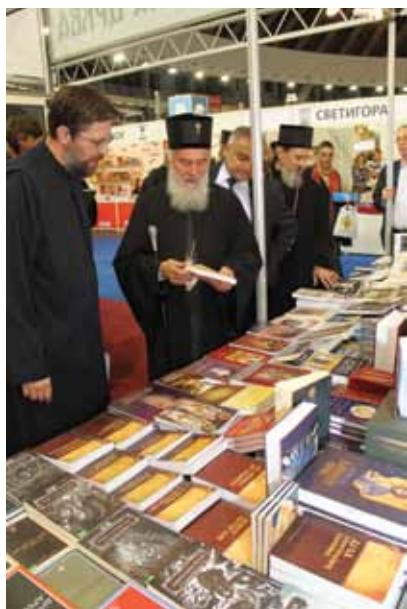
На 58. Међународном сајму књига своја издања је представила и Српска Православна Црква. И ове године штанд Српске Православне Цркве налазио се у Хали 1 (у првом прстену) Београдског сајма, на површини од 100 квадратних метара.

На штанду СПЦ је на продају било понуђено више од 1.000 наслова, који су публиковани код преко тридесет издавача православне и црквене литературе.

Између осталих, на овом штанду своје публикације излагали су: „Беседа“ (Епархија бачка), „Каленић“ (Епархија шумадијска), „Светигора“ (Митрополија црногорско-приморска), „Истина“ (Епархија далматинска), Издавачка фондација АЕМ

СПЦ, „Мартирија“ (Епархија горњокарловачка), „Саборност“ (Епархија браничевска), Хиландарска задужбина, Академија СПЦ за уметности и конзервацију, „Братство Светог Симеона Мироточивог“... Поред црквених, на штанду СПЦ су своја издања излагали и самостални издавачи: „Хришћанска мисао“ (Ваљево), „Отачник“ (Београд), „Православац“ (Шабац), „Бернар“ (Београд), „Образ светачки“ (Београд) и др.

Током осам излагачких дана, штанд Српске Православне Цркве био је домаћин многим црквеним великолестојницима и угледним личностима из јавног живота наше земље. Између осталих, штанд су посетили Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј у пратњи Владике рашко-призренског Г. Теодосија, Владике бихаћко-петровачког Г. Атанасија, протојереја-ставрофора Стојадина Павловића, директора ПУО, г. Милете Радојевића, директора Канцеларије за

сарадњу са Црквама и верским једицама, и других; такође, штанд су посетили и Његово Високопреосвећенство Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије у пратњи директора издавачке куће „Светигора“ протојереја-ставрофора Радомира Никчевића и других клирика Митрополије црногорско-приморске, као и Њихова Преосвећенства господе епископи: шумадијски Јован, ремезијански Андреј (Ћилерцић), липљански Јован (Ћулибрк), генерални секретар Светог Архијерејског Синодаprotoјереј-ставрофор Саво Б. Јовић и многи други клирици наше Цркве из Србије и иностранства, као и клирици других помесних Цркава (Грчке, Руске, Бугарске...).

На штанду СПЦ су била представљена многобројна нова издања, а нека од њих и ексклузивно на овом штанду – на првом месту, сва нова издања Академије СПЦ за уметности и консервацију, издања Епархије браничевске, издања Патријаршијског управног одбора СПЦ и нове књиге у издању Епархије нишке (међу овим новим насловима велики је број публикација на тему Миланског едикта и цара Константина).

Његова Светосијаштва Патријарх српски Г. Иринеј присуствовао је отварању штанда Канцеларије за Косово и Метохију на 58. Међународном сајму књига у Београду.

Штанд Канцеларије за Косово и Метохију отворили су Ивица Дачић – председник Владе Републике Србије, Небојша Стефановић – председник Скупштине Србије, и Александар Вулин – министар без портфеља у Влади Републике Србије задужен за Косово и Метохију. Пријутима, међу којима су били и Преосвећена господа епископи: рашко-призренски Теодосије и бихаћко-петровачки Атанасије, обратио се и Патријарх српски Г. Иринеј, позвавши на народно јединство.

Патријарх Српски посетио је и штанд Српске Православне Цркве, као и штандове Војске Србије, Православног богословског факултета Универзитета у Београду, Издавачке фондације Архијепископије београдско-карловачке, Светигоре и др.

Посебну пажњу привукла је нова књига Архимандрита Тихона Радосављевића, игумана манастира Студеница, посвећена Милици Костић – *Борба за достојанство*.

Осим књига, штанд СПЦ су красили радови професора и студената Академије СПЦ за

уметности и консервацију – ко-
пије иконе Пресвете Богородице и Св. цара Константина и Јелене, као и прелепи мозаици са ранохришћанским мотивима, које је аранжирао Јован Ђеранић, дипломирани вајар и мастер студент Академије.

Црквени штандови на Сајму књига

Штандови Издавачке фондације Српске Православне Цркве и других епархија наше Цркве налазили су се у Хали 4 (изузев „Светигоре“, чији се штанд налазио у Хали 1). На црквеним

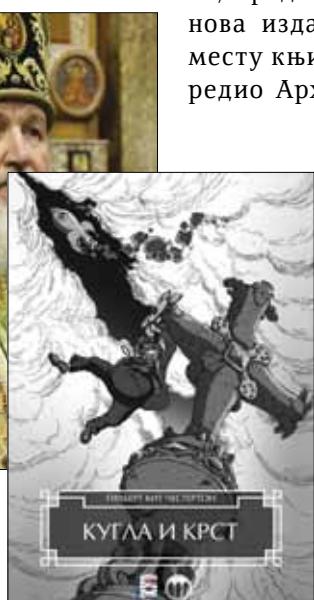

штандовима представљена су најважнија издања наше Цркве у овој и претходној години.

Штанд Православног богословског факултета представио је више нових издања ПБФ – између осталих књигу *Држава у Цркви у Европској унији*, зборник *Теолингвистика*, књигу Митрополита Илариона Алфејева *Патријарх руски Кирил: Живот и гледишта...*

Далматинска епархија је, упркос тешким приликама, објавила неколико нових наслова, међу којима се издаваја књига Андреја Блејна о Флоровском – *Георије Флоровски, руски интелектуалац – православни богослов*. На штанду Далматинске епархије представљена је и издавачка делатност Епархије горњокарловачке, односно књиге издавачке куће „Мартирија“.

Издавачко-информативна установа „Светигора“ представила је своје ново издање – монографију о Саборном храму Христовог Васкрсења у Подгорици. Монографију су на промоцији одржаној у среду 23. октобра на Сајму представили Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије, г. Предраг Ристић – архитекта храма, и г. Јован Маркуш – приредитељ монографије.

„Беседа“, издавачка установа Епархије бачке, представила је своја нова издања, на првом месту књиге које је приредио Архимандрит Јован Радосављевић – *Ейсикой Методије Муждека: Тумачење новозаветних одељака* (књига 1: *Леванђеља*, и књига 2: *Посланице*).

Издавачка кућа Епархије захумско-херцеговачке „Видослов“ и ове године представила је своја издања – Саборник Епархије захумско-херцеговачке – *Видослов*, и новије књиге – Епископ Атанасије: *Цар Константин и Милански едикт, Човек Богочовека Христаша*, ...

Читање и хуманост

На штанду СПЦ, осим књига, посетиоцима је представљена и хуманитарна продајна изложба слика – у оквиру акције помоћи деци из Дома Свете Петке при манастиру Св. Петке у Извору код Параћина.

Издавачка кућа Епархије шумадијске „Каленић“ на свом штанду је представила бројне наслове, а најпре новија издања – тумачења павловског опуса од Св. Игњатија Брјанчанинова, као и књиге домаћих аутора из области библистике (новије књиге Р. Кубата и Н. Тумаре).

Задужбина манастира Хиландара представила је више новитета. У обновљеној библи-

Пријатељи на делу

Пријатељи штанда СПЦ који су ове године својим донацијама помогли презентацију издавачке делатности Српске Православне Цркве су били Телеком Србија а. д. и Концерн Бамби а. д.

Telekom Srbija

отеци „Савремено богословље“, читаоцима је понуђено пет нових књига, међу којима се нарочито истиче *Свети цар Константин и Милански едикт*. Централно место на штанду хиландарске задужбине заузело је богато опремљено издање Душановог законика.

Епархија жичка је на свом штанду представила своју богату издавачку делатност – а међу овим насловима запажено место припада новом зборнику о Св. цару Константину и Миланском едикту.

Манастир Свете Јелисавете из Минска, Белорусија, са својим издањима и рукотворина- ма, већ четврти пут је на Београдском сајму. Посетиоци овог штанда су се обрадовали филмовима које је овај манастир издао и превео на српски језик, као и дисковима са појањем монахиња овог манастира.

Издавачка кућа „Чувари“ представила је ново издање књиге *Несвесни а свети*. Бројна нова издања посетиоцима сајма и српској публици понудили су „Бернар“, „Отачник“ (поменимо прво коло (пет томова) *Изабраних дела Гилберта К. Честертона*), и други издавачи хришћанске литературе.

О. С.

Иза одшкринутих врата

Уизложбеном простору Привредне фондације Архиепископије београдско-карловачке, у понедељак 21. октобра представљена је књига протојереја Александра Михаиловића *Иза одшкринутих врата*, у издању Хришћанског културног центра.

Тим поводом су говорили отац Стаматис Склирис, академик Владета Јеротић и аuthor свештеник Александар Михаиловић.

Исказујући неизмерно поштовање према блажено-почившем оцу Радовану Биговићу, отац Стаматис је рекао да га присуство академика Јеротића на представљању ове књиге подсећа на време када су се око аве Јустина окупљали будући културни и црквени делатници, са мноштвом питања.

Аутор књиге је омиљени свештеник у костолачкој парохији, али и човек који црквеном предању из савремене перспективе поставља питања савремене философије и науке. Она су га одвела Светом Максиму Исповеднику, његовој богословској синтези која пружа оријентир за свеобухватан одговор на изазове савременог живота, примећује отац Стаматис.

У напору да формулише како Црква може да пропадне у срђу савремене цивилизације, аутор је спојио стваралаштво православних теолога 20. века, који су откривали дух Светих Отаца, са перспективом природних наука, којима се и сам бавио. То му је омогућило, сматра отац Стаматис, да теми односа науке и теологије приступи из шире перспективе.

У другом делу књиге аутор је показао како овај процес инкултурације изгледа у парохијском животу. Аутор се обраћа и свештеницима, поручујући им да разговарају са савременим људима, језиком који не одбацује природне науке, већ их афирмише.

Академик Владета Јеротић сматра да је први део књиге суштински важан, јер обраћује однос културе, теологије и науке. Он напомиње да је у овом тренутку култура у опадању. У светлу Шпенглерове и Берђајевљеве визије треба разликовати цивилизацију и културу: „када цивилизација буде достигла врх, култура ће досегнути дно“. Упркос дезинтеграцији савременог света, за коју је одговорна злоупотреба науке, жеђ за Богом је све снажнија. Отуда је важно како је отац Александар видео могућност помирења науке и религије. Нема сазревања без дијалога супротних мишљења, истакао је Јеротић.

Наводећи ауторову критику расцепканости научних дисциплина, Јеротић сматра да је холизам неопходан у свим сferama духа, рекавши да „тежимо ка целини коју сусрећемо у Цркви“. Жеља аутора, оца Александра Михаиловића, била је да обједињи већ објављене радове у једну целину. Тема дијалога религије и науке била му је блиска од почетка његовог црквеног живота, а надахнуће за инкултурацију пронашао је у делу Архиепископа Анастасија Јанатопулса.

На разматрање односа науке и културе у првом делу књиге потакло га је неконтролисано срљање савремене науке. Надахнут теологијом Светог Максима, која превазилажење темељних подела види у ко-смичкој литургији, у Христу, решио је да успостави холистичку синтезу науке и теологије.

Други део књиге одговара на одајање парохије од Светих тајни Цркве. Он је, на први поглед, не повезан са концептом првог дела. Међутим, отац Александар напомиње да оно што обједињује две различите целине у његовој књизи јесте теологија Светог Максима у којој се дубока метафизичка питања посматрају у суштинској повезаности са Евхаристијом. Значајна је примедба оца Александра да савремено богословско образовање мора да укључи и природне науке. Није доволно говорити „конвенционалним“ теолошким језиком савременом човеку, инсистира отац Александар. Језик савремене науке може да експлицира теолошку тврђњу да је човек смртно биће указивањем на присуство гена смрти у свим облицима живота. На новим генерацијама, сматра отац Александар, је да науче што више из области савремене науке, јер без тога нема озбиљне мисије Цркве.

Снимак овог догађаја можете у целини преслушати на веб-сајту Радија Слово љубаве – slovoljubve.com.

Марко Јовановић

Највећа српска хероина XX века

Фото: <http://www.jadovno.com/>

Милунка Савић – заборављена јунациња Великог рата

Славица Лазић

Поводом четрдесетогодишњице смрти бесмртне Милунке Савић, добровољца, жене ратника са највише одликовања у историји ратовања, која је највећа одличја Србије и савезника добила за ратне заслуге у европским ратовима од 1912. до 1918. године, РТС је недавно емитовала документарни филм *Милунка Савић – хероина Великог рата*. Екранизована прича о девојци која је у рат кренула као Милун Савић – била најбољи бомбаш Гвозденог пука и слављена као српска Јованка Орлеанка, којој су се поклањали највиђенији генерали и маршали савезничких армија – открила је и њена ужасна послератна

страдања и понижења која су се завршила неопростилим заборавом и неправдом.

Због велике храбрости на бојном пољу и ратних заслуга одликована је са 12 највиших српских и савезничких ратних ордена: Златном Карађорђевом звездом, Златном медаљом Обилића за храброст, Албанском споменицом, Споменицом Солунског фронта, два ордена француске Легије части, највишег енглеског одличја – Светог Михаила и руског – Светог Георгија Победоносца. Милунка је једина жена на свету која је одликована француским орденом који се додељује искључиво високим официрима – Ратним крстом

са златном палмом. Девет пута рањавана дочекала је oslobođenje своје земље са чином каплара српске војске да би је после потпуно занемарили, унизили и користили се њеном славом само када им је то било потребно.

Све медаље стекла оружјем

Рођена је 1890. у сиромашној породици Милице и Раденка Савића у Копривници код Рашке. По избијању Првог балканског рата 1912. године пријавила се за мобилизацију као добровољац поред 25.000 српских добровољаца као Ми-

лун Савић, како би заштитила брата Милана који је остао на имању. Одсекла је кике, утегла груди, ставила шајкачу, обукла мушки чакшире и сељачки копоран и кренула у Београд где се пријавила у српску војску као Милун. Показала је велику спретност у руковању бомбама и одмах сврстана у бомбашку десетину. Борила се на фронту и годину дана касније, приликом јуриша у Брегалничкој битки била је први пут рањена после детонације артиљеријске гранате. Болничко особље је открило вешто скривану тајну – добровољац Милун је одважна Милунка! То је јединствен случај у свету. Прву медаљу за храброст добила је на Брегалничкој битки. Борила се и преживела и велику аустроугарску и бугарску офанзиву и повлачење преко Албаније.

У борбама у Македонији пред повлачење преко Албаније Милунка је теже рањена у главу. Са тако тешким ранама које су због зиме и повлачења споро зарастале, Милунка се повлачила са војском. Одведена је у Бизерту на опоравак, а одмах после тога право на боиште – Солунски фронт! Остало је забележено да је адмирал Гепрат обиласио рањену Милунку у Бизерти и очински бринуо: „Сине, оздрави што пре, Француска те моли...“ Познавала је Арчибалда Рајса, генерала Гепрата, Д'Еспереа, Флору Сенду, говорила и писала енглески и француски довољно да се дописује са саборцима.

Јуришник и бомбаш Милунка Савић из борби је одлазила право у легенду. Била је неустрашива, увек је у првим борбеним редовима са својим бомбашима чистила терен, помагала у достављању муниције. Увек опасана са три низа реденика и бомбама за поја-

сом. Један од њених подвига било је заробљавање 23 бугарска војника на Солунском фронту. Широм света пронела се слава о највећој српској хероини. У редовима савезника није било жена бораца, тако да је легенда о неустрашивој Милунки изазивала дивљење савезничких војника и команданата. Милунка је једина жена добитник француског ордена Ратни крст са златном палмом а током уручивања одликовања пред њом су у знак почасти спуштене заставе прослављених француских пукова из битака код Арга, Лијежа, Вердена и Марне. Врховна команда савезничких армија наредила је половином 1918. године да се похвала јунаштву српског наредника Милунке Савић прочита пред стројем у ставу „мирно“ свих јединица Антанте. Ни једном официру нити генералу није указана таква почаст.

Од Србије – орден заборављеног хероја

После седам година ратовања и краткотрајног живота у Степановичеву где је обрађивала малу њиву добијену за ратне заслуге, сели се у Београд. Брак у коме је добила ћерку се брзо распао. Милунка је усвојила и подигла још три девојчице из фамилије (једна девојчица је била ометена у развоју), али и отхранила и ишколовала још тридесетак друге деце које је доводила са села и изводила на животни пут.

Пошто је била без школе, самоука, запослила се као спремачица у Министарству иностраних дела и то после силних ургенција сабораца да добије тај посао?! Највеће понижење доживела је од својих ратних команданата у

југословенској краљевини и комунистичке власти – да би издржавала децу морала је да ради као шнајдерка у фабрици војних униформи, а онда и као обична чистачица и најамни радник у министарству. Због лоших оцена чиновника којима је рибала ходнике, канцеларије и клозете требало јој је осам година да напредује до места чистачице директорских канцеларија у Хипотекарној банци.

Када је добила позив да присуствује у Паризу обележавању десетогодишњице од заједничке победе свих савезника над Немачком и Аустроугарском, њени ратни саборци су је пригодно обукли у белу униформу на којој је блистало њено ордење, да би је чим је крчила у Србију одмах вратили међу метле и крпе да клечећи риба ходнике којима су се они шетали! У својој отаџбини доживела је страшну судбину: „Долазе моји ратни другови из Француске, генерали, официри, војници па ми кажу: Зар за Милунку није ништа могло боље да се нађе, зар жена – јунак још да се бори, и то за хлеб?“ Француска влада нудила јој је да као витез Легије части, живи у Француској, да добије пензију и стан. Одбила је, Србија је њена отаџбина.

За време Другог светског рата организовала је малу болницу на Вождовцу у којој је лечила партизанске и четничке рањенике.

Умрла је 5. октобра 1973. године. Уместо у Алеји величана, сахрањена је у породичном гробу на Новом гробљу. Стварајући и славећи лажне хероје, међуратна и послератна власт је незахвално заборавила Милунку Савић и њене саборце. О томе нас је опомињао др Арчибалд Рајс.

Силеције нису могле да сањају да је ово безазлено дете (високо свега метар и шездесет један центиметар) Милица Костић за њих била најнесрећнији избор који су могли да направе.

Уз детиње, простодушно правдање и изговарање, уз женски плач и молбе, Милица је поседовала још нешто – чврсту мушки решеност. Ова решеност дала јој је снаге да их, на крају, потпуно осујети у њиховој намери.

Схватајући да њена преклињања и молбе неће помоћи, Милица се решила на нешто крађе неубичајено. Видећи да се не може одбранити, било јој је јасно да јој предстоји силовање од стране више лица, и то за само неколико тренутака (тј. чим насиљници успеју да отворе врата). Међутим, била је решена да им то никако не дозволи.

Борба за достојанство (2. део)

Непоколебљиви отпор Милице Костић

Архимандрит Тихон (Ракићевић)

Случајна жртва

Тог јутра, у понедељак 2. септембра, Милица се поздравила са родитељима, покупила нешто ствари и кренула у Крушевач. Стигла је око седам и петнаест ујутру, свратила у стан а потом отишla у школу. Пошто је у школу стигла много раније пре часа разредног старешине, имала је времена да мало прошета, што је и учинила. У Крушевцу је била гужва, од мноштва ђака који су ишли на упис првог школског дана. Управо тиме су и били стимулисани поменути зликовци, који су изашли у град са намером да у стан доведу неку од ученица. У међусобном разговору, они су ученице које долазе у Крушевач у јесен, ради школе, потцењивачки звали „јесенчићи“.

Младићи су се обрели у главној улици града, између споменика и Цркве Светог Ђорђа (ту је данас продавница „Делта спорт“). У једном моменту пажњу им је привукла лепа девојка, тамнокестењасте косе, која је наишла сама, разгледајући излоге. Кретала се истом улицом, од фонтане према Споменику косовским јунацима. Била је то Милица.

Они је до тада нису познавали. После краћег домунђавања, па-

ла је одлука да јој приђу. Један од њих се одвојио, те ју је сустигао и зауставио после пређених 15-так корака. Одмах ју је замолио да му учини услугу и из одређеног стана позове његову девојку Драгану, коју он сам не може да позове јер су њени родитељи строги. О себи је оставио утисак као о безазленом и добронамерном младићу. Све то је учинио тако лукаво и препредено да Милица није посумњала у његове лоше намере. Не слутећи да се ради о подмуклој превари, вољна да помогне другоме, Милица је пристала, те су се окренули и пошли према фонтани која се налази испред Цркве Светог Ђорђа, а у наставку према солитеру. Милица је успут младићу рекла одакле је. Тешко је отети се утиску да се овде радило о већ више пута опробаном трику. Према спонтаној и синхронизованој радњи ових младића, очигледно је да су добро познавали ток преваре. Дакле, племенита и добронамерна девојка је насела и пристала да му помогне и они су кренули заједно. Обесни младићи нису могли да сањају да је ово безазлено дете (високо свега метар и шездесет један центиметар) Милица Костић за њих била најнесрећнији избор који су могли да направе.

Милица Костић

Фотографија из члanca о Милици из Политике Експрес од 6. 9. 1974. г.

Насилно увођење у стан

Док је први младић пошао са Милицом према згради, други који је претходно све ово пратио, закључио је да је Милица пристала и да превара успева. Зато је пожурио да припреми клопку, тј. да обезбеди несметано увођење девојке у стан. Појавивши се журно пред зградом, срео је малолетног друга (кога су оставили да их сачека) говорећи „брже, брже“, и

нагласивши да иде њихов пријатељ и „води девојку“! Истрага је касније доказала да је малолетник био сагласан са планом.

Чим су журно ушли у стан, старији је искључио звонце на улазним вратима и објаснио малолетном како ће поступити када девојка закуца на врата. Одмах затим је ушао у кухињу и гласно пустио музiku на грамофону како би постигао буку. За то време њихов друг је довео Милициу пред врата стана и рекао јој да покуца. Кад је она то учинила, малолетник јој је отворио врата и на њено питање да ли ту станује Драгана, одговорио потврдно и додао да се она налази у првој соби десно и да може да уђе и позове је. То је рекао уверљиво и одмах после тога је пошао према кухињи сматрајући да се добро снашао. Кад је Милица закорачила у ходник, тј. у предсобље стана, за њом је тога тренутка утручао и њен пратилац, који је до тада био иза њених леђа, на степеништу, и пратио догађај. После овога је за њу настао пакао.

Када су затворена спољна врата, Милица је схватила да је преварена, па је покушала да изађе из стана. Покушала је да се врати, да побегне, али је у томе спречена јер јој пратилац то није дозволио већ ју је, ухвативши је око паса, из ходника, силом угуроа у спаваћу собу. Све ово је учињено и поред тога што је она викала да је пусте и отимала се.

Приликом истражног поступка утврђено је да је Милица, док је још била у ходнику, викала „пусти ме, пусти ме“ и „што си ме преварио, пусти ме да изађем!“ Тужилац је сматрао да то није прошло без туче, а можда чак и серије удараца које је Милица примила, али истрага није успела то да докаже, премда је неспорно да је уведена грубом силом. Знамо да је Милица била ситне грађе. Из овога је јасно да тројици (касније четворици) нападача није био ни неопходан посебан напор у малтретирању који би за ово слабашно дете представљао грубу силу.

У сваком случају, чињеница је да је, и поред тога што је Милица ви-

Из штампе је изашла књига *Борба за доспојанство : Изложење живоћа и мученичког подвига ученице Милице Костић (1956–1974)*, аутора Архимандрита Тихона (Ракићевића), игумана манастира Студеница. У њој је детаљно реконструисан живот и мученички подвиг ове девојке, као и догађаји после њеног страдања који објашњавају како је њено име потиснуто из јавности. Обиље података изнетих у овом раду су, уједно, извор за рехабилитацију ове изузетне особе.

Политика Експрес, 6. 9. 1974. г., стр. 3.

кала да је пусте и отимала се, она силом увучена у собу. После тога спаваћа соба је одмах закључана тако што је извађена квака. Малолетник и његов друг, који су чекали у стану, били су задовољни што је трик успео, а могуће је да су то прокоментарисали смејући се. За све време овог догађаја у кухињи је свирао грамофон. Вероватно су пустили гласну музiku да се не би чуло девојчино запомагање. Беспомоћна Милица је у стану остала сама са три младића. Нико од њих није могао да претпостави колики и какав ће бити њен отпор.

Непоколебљиви отпор

Податке о самом догађају у стану на 11. спрату истражни органи су прикупили из саслушања и сведочења које је дало осам особа. Изјаве су давали четворица окривљених а касније осуђених. Осим њих изјаве су давале још три особе које су за време догађаја прошли кроз стан. Али, поред изјава њих седморо, постоји и још једна – у болници је проговорила и са- ма Милица.

У закључаној соби младић који је Милици силом увукao саопштио јој шта хоће и због чега је доведена. Захтевао је од ње да се са тим сагласи, да се скине, јер нема другог излаза.

Међутим, Милица је то категорички одбијала молећи да то не

чини и да је пусти. Напасник се на све ово није обазирао, већ је и даље упорно настојао да Милици принуди, уз истовремене покушаје да јој скине одећу. Она се и даље противила а он је био упоран. На његову дрскост одговорила је плачом, молећи га да је пусти из собе.

Током истраге изјављивано је да се из собе чула њена кукњава. Ако је кукала и викала, њено запомагање није могло да се чује услед бучне музике са грамофона, коју су пуштали остала двојица. Међутим, знајући Миличин тихи и ѡутљиви карактер, може се веровати да је њен грчевити отпор ипак прошао у већој тишини него што би се на први поглед претпоставило. Галаму која се чула правио је вероватно младић и то тако што је почeo да виче на њу. Намере насиљника, које је Милица одмах и сама схватила, биле су да је она способе да пружа отпор да би потом један за другим над њом извршили силовање.

И поред страха и незавидне ситуације у којој се нашла, Милица се бранила. Како је злочинац био упоран, она му је, да би се некако спасила, изнела неке чињенице које би, природно, код свакога побудиле самилост и саосећања. Првенствено му је предочила да је сиромашна, да је дете, тј. девојка са села и да је невина. Он је наставио са притисцима на које је Милица реаговала тако

СЛОГ УЧЕНИЦЕ МЛАДИЋ КОСТИЋ СА ЈЕДНАСТОГ СПРАТА КРУШЕВАЧКЕ КУЛЕ Б ТРАГИЧНО СЕ ЗАВРИНИО

ЧАСТ ЈАЧА ОД СМРТИ

● ЈУЧЕ ОКО ПОДНЕ МИЛИЦА КОСТИЋ ПОДЛЕГЛА ТЕШКИМ ПОВРЕДАМА У МЕДИЦИНСКОМ ЦЕНТРУ

Вечерње новости, 5. 9. 1974. Г., стр. 16.

што је наставила да плаче. Остало двојица су се, изашавши из шпајза, налазили у предсобљу и пратили догађај, очекујући да пошто први савлада Миличин отпора и они дођу на ред.

У једном моменту, услед њене упорности, први насртљивац се мало поколебао и, излазећи накратко из собе у ходник прокоментарисао осталима да треба да је пусте речима: „Невина је, нећу да је дирам.“ Очигледно је био недовољан јер се она упорно бранила. Због ове љене упорности, све је остало само у покушају.

Други напасник је увидео да се ствари не одвијају како су планирали па је из ходника опсовао мајку девојци и затражио од првог да га пусти у собу. Чињеница да се онај у соби сажалио и да се колебао, раздражила га је и он је, уз поновљену псовку, био упоран да уђе. Ушавши, покушао је да скрши Миличин отпор и принуди је захтевајући од ње исто што и претходник, али све то није помогло јер је Милица била упорна. Био је сигуран да ће девојка престати да се брани, поготову што је видео да је јако уплашена. Претрављено дете је више пута говорило: „Пустите ме!“ Током касније истраге сведочено је и то да је рекла: „Пустите ме, хоћу да идем у СУП после, ако ме не пустите!“ Међутим, напасник се преварио у очекивањима да ће Милица престати да се брани. Она је била тиха, али упорна. Пошто га је одбила, упознајући га са истим детаљима, насиљник ју је ошамарио левом руком, а она се заплакала. Иако се у јавности најпре сматрало да су уплашену девојку батинама покушали да приволе за своје гнусне намере, истрага није доказала да је било већег броја удараца. Премда није доказано да ју је

поменути озбиљније трукао, врло је вероватно да је, попут претходника, покушавао да јој скине панталоне и блузу и да је на сваки начин савлада. Милица је била подвргнута тешкој принуди. Али, и поред тога, ово дете се упорно борило и одолевало.

Због љене упорности почело је одувожање свега, па су обојица младића неколико пута улазили и излазили из собе у којој се налазила Милица. За све време овог догађаја, а нарочито после, пошто ју је напасник ошамарио, Милица је плакала. На основу начина на који је овај насиљник проговорио када је изашао из собе, може се стећи утисак да је, услед љеног плача, мольјања и изговарања, осећао некакво сажаљење према девојци. Ипак, ни он, а ни други нису устукнули. Али, није ни Милица.

До овог момента у стану су биле три зликовца. Сада стиже и четврти, који је у граду раније таође био са њима или је остао да сачека своју девојку (коју је тог јутра случајно срео у центру Крушевца). Нешто касније је дошао у стан и то са поменутом девојком, која је по уласку углавном боравила у кухињи и слушала плоче. Ушавши у стан четврти младић је сазнао детаље онога што се раније догађало. Сазнао је и то да његови другови нису успели да сломе отпор закључане девојке и да не могу ништа да учине, те је био изнервиран због тога. Одмах је остале упозорио да не буду „лаике“ (тј. наивни), провоцирајући код њих сумњу да их Милица „лаže“ и „фолира“, те је тражио да уђе у собу и да је пусте њему! Иако је, по резултатима истраге, он одустао од замисли да буде директни извршилац силовања (због присуства своје малолетне девојке),

исти „је практично давао савете и упутства осталим оптуженим како да изврше кривично дело“. Да-кле, хтео је да помогне осталима да сломе Миличин отпор. Није се обазирао на близину своје девојке, која је седела у кухињи и чак пролазила кроз ходник. Ушавши у собу простачким речима је исме-вао Милицу не би ли тако савладао њен отпор, но, она се и њему опирала и бранила се, позивајући се и даље на своју невиност. Питао ју је „како се зове“, „одакле је и шта учи“. Девојка је одговорила а он је потом, користећи не-пристојне речи, исме-вао ученице крушевачке Медицинске школе у целини. Тако се и он (само служећи се другим средствима) при-кључио осталима док су један за другим вршили стални притисак на Милицу не би ли је савладали. Овај се, изгледа, веома кратко за-држао у соби, а када је он изашао, поново је у собу ушао први мла-дић који је и даље упорно насто-јао да скрши отпор ове јунакиње.

За све ово време малолетник, у чијем се стану принуђивање де-шавало, чекао је да остали ураде са девојком шта су хтели па да по-том и он дође на ред. По њиховој замисли, требало је да он буде четврти, у најбољем случају трећи учесник у силовању беспомоћне девојке. Да је било по њиховом плану, вероватно би искоришће-ну девојку после свега отпустили из стана и наставили да живе као раније, сматрајући да она неће смети нити имати коме да се жа-ли, после суворих претњи које би јој упутили.

Дакле, на страни нападача су биле снага и бруталност. У пресу-ди стоји да су се смењивали „је-дан за другим вршећи на њу не-прекидно притисак, при чему су је и злостављали и у свему томе испољили нарочиту одлучност, упорност и безобзирност“. Буду-ћи да нападачи нису обраћали пажњу на молбе девојке нити на „изношење најинтимнијих пода-така“, било је готово извесно да ће у свом плану и успети. Шта је нејака девојка, ученица, наспрам

неколико силеција. Логично је било да очекују да уплашену девојку савладају без много муке.

Међутим, планове им је пореметила једна чињеница, на коју испрва нису могли да рачунају – решеност девојке да им се супротстави. Милица се од почетка притиска на њу упорно бранила немајући намеру да престане. Наново је замолила да је пусте позивајући се, по ко зна који пут, на своју невиност. Иако намучена, уплашена и понижена, Милица Костић је упорно бранила своју младост и свој образ, па је тиме и самим нападачима донекле ставила до знања да ће се бранити по сваку цену.

Плакала је, нарочито када ју је један од напасника ударио, и крајње људски и дирљиво, молила их је да је пусте. Али, без обзира на своју женску слабост и рањивост, Милица се опирала и упорно их је одбијала, те нису успели да сломе њен отпор. Уз детиње, прстодушно правдање и изговарање, уз женски плач и молбе, поседовала је још нешто – чврсто мушки решеност. Ова решеност дала јој је снаге да се лавовски бори и да их, на крају, потпуно осујети у њиховој намери.

Бекство

И после њених најдирљивијих молби, напасници наново одлучују да намеру спроведу у дело. Како се све мучно одужило, дошло се да су зликовци у једном моменту изашли из собе, тако да је Милица остала сама. После њиховог изласка, врата на соби су се због промаје зајупила и затворила, а квака је, подсећамо, била изважена. Прозорско крило ближе Цркви Светог Ђорђа је било отворено, са спуштеном завесом.

У претходним минутима Милица је учинила све што је могла да размекша срца злочинаца и да пробуди њихову савест. Све време је плакала и детиње их молила, али није вредело. Схватавајући да ова преклињања и молбе неће помоћи, ценећи и чувају-

ћи своју слободу и своју част, и не жељећи да доживи много веће изругивање сопственом достојанству (које је ускоро требало да се деси), Милица се решила на нешто крајње неубичајено. Из позиције из које није било могуће изаћи, а у немогућности да и даље пружа отпор, одлучила се на бекство. Видећи да се не може одбранити, било јој је јасно да јој предстоји силовање од стране више лица, и то за само неколико тренутака (тј. док насиљници успеју да отворе врата). Решена да им то не дозволи, искористивши тренутак када је остала сама у соби, Милица је са једанаестог спрата скочила кроз прозор.

Дакле, наша јунакиња се пре скока дуго чврсто бранила и покушавала на све могуће начине да их умоли да је се окану, па је убрзо и њима постајало јасно да ће се бранити по сваку цену. Ипак, насиљници су у својој раздражености и осионости једни другима ту помисао потискивали.

У тренутку лупе врата, младићи су се згледали. Миличино досадашње понашање им је улило нервозу и сметеност, а после лупе врата ухватио их је страх. Иако су имали прилику да Милицу гледају само кратко, ипак им је више него јасно показала своју одлучност. Зато су и раније донекле наслућивали да она може да скочи кроз прозор или су олако држали да до тога неће доћи. Наједном су се збунили, те потом постали свесни да ће Милица побећи. Један од њих се обратио другоме и замерио му: „Зашто си је оставио саму, може да скочи кроз прозор?“

Пошто су извалили кваку из врата друге собе, отворили су зајупљена врата и ушли, али Милице у соби није било. У страху су изговарали „нема је“ и „ух, скочила је кроз прозор“. Први напасник је стигао до прозора и, кроз њега, погледао на улицу. Видевши шта се десило, опсовао је Бога и вероватно рекао: „Скочила је кроз прозор“. И малолетник се нагнуо кроз прозор, а потом остали, и видео да је кров над ресто-

Зграда поред Цркве Св. Ђорђа

раном „Напредак“, који се налази испод стана малолетног, пробијен, те вероватно уплашено рекао да је скочила. Сви су се успаничили, покупили своје ствари и излетели из стана.

Испод зграде, на тротоару, налазио се поменути локал са летњом баштом и надстрешницом прекривеном шаторским крилом. То је девојци спасло живот. Њен пад био је дуг четрдесет метара. Прво је пала на цираду и пробила је, а затим на пластичну столицу ресторана. Током пада телом је закачила металну цев надстрешнице. Како је у летњој башти било гостију, најприсебнији су јој притецли у помоћ и одмах је пренели на Хируршко одељење.

Живорад и Стеван, који су уносили онесвешћену девојку, су, на основу тога што јој је једна нога висила, одмах увидели да је сломљена. Обојица су на панталонама и блузи девојке приметили трагове покушаја насиљног кидња. Иначе, сâmo место где је пала Милица Костић налази се свега нешто више од четрдесет метара источно од олтара крушевачке Саборне цркве у коју је она, поред Лазарице, често навраћала. Ова црква је посвећена Светом великомученику Георгију Победоносцу, који је заштитник – крсна слава њене породице.

У следећем броју: Последње речи Новомученице Милице

У гостима код некадашњег најбољег свјетског голмана

У посјети Владимиру Беари

Бог не оставља оне који му се моле

Зелово је село Загоре у подручју Цетињске крајине, а у подножју јужних падина планине Свилаје, која је одредила положај села, али и живот његових становника. Село је удаљено од Сплита тридесетак километара а налази се у саставу општине Сињ. Удаљено је око четрнаест километара од Сиња и око седам километара од села Хрваце. То су уједно најближа насеља у околини Зелова.

У окружењу села се налазе и планине Плишивица, Градина и Орлове стине (подручје које чини дио планине Свилаје с великим клисурама), познате по повременом настањењу бјелоглавих супова.

У селу Зелово налази се и православна Црква Светог Пророка Илије из 1884. године, који се сваке године свечано прославља 2. августа. Од некадашњих тридесетак до-

маћинстава, данас на Зелову живи око пет православних породица, углавном старијих људи, а са годинама све их је мање и мање.

На том предивном простору 1928. године рођен је Владимир Беара, свјетски позната личност, нарочито у свијету спорта. О њему и данас звучна имена причају с одушевљењем. Био је фудбалер – голман, и то највише класе. Стога није чудо да су га звали: Велики Владимир, Балерина са челичним шакама, Човјек од гуме... Бранио је на голу сплитског Хајдука и београдске Црвене звезде. Био је и репрезентативац бивше државе Југославије. Каријеру је завршио у њемачким клубовима Алеманији и Викторији... У доба кад је играо био је најбољи европски и свјетски голман.

Владимир Беара је данас дјед који има 85 година. Живи са

супругом Јадранком у Сплиту. Владимир потиче из српске православне породице Беара са Зелова. Његов отац Јаков је био запослен у Сплиту, где је Владимир и провео своје дјетињство. Ту, у Сплиту, су и започели његови спортски кораци, који су га одвели у бијели свијет и довели међу најбоље спортисте свијета.

У понедјељак, 23. септембра 2013. године, по благослову Његовог Преосвештенства Господина Фотија, Епископа далматинског, посјетио сам га са ћерком Ангелином у његовом дому у Сплиту. Посјета је протекла у топлом и пријатном озрачују. Уз кафу и разговор са овим дивним господином вријеме је просто летјело. Имајући у виду његово здравствено стање, које је погоршано можданим ударом прије дviје године, а и скорању операцију, трудили смо се да га што мање оптеретимо.

В. Беара – примјер младим спортистима

Посјету Владимиру Беари сам најавио неколико дана раније. У сусрету са њим примјетио сам велику радост и одушевљење које је исказивао. У току нашег разговора, предао сам му поклон (икону – диптих Пресвете Богородице и Св. мајке Параскеве), чemu се веома обрадовао. Рекао ми је да му је то најдражи поклон од свих које је добио, нарочито због Свете Петке, коју много воли и којој се стално моли. Видно радостан због поклона, извадио је ланчић који носи око врата, скромну шпагицу са малом иконицом Свете мати Петке. То је опет, с друге стране, одушевило мене.

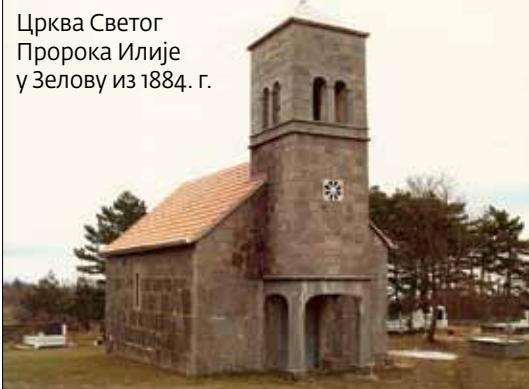
Он ми је потврдио да се од свога дјетињства не одваја од Свете Петке. На ту тему је даље текао наш разговор. Владимир Беара је задњих година често и са радошћу одлазио у посјету манастиру Драговић. Волио је да разговара са монасима који су га увијек лијепо дочекивали. Рекао је да једва чека да се опорави како би поново отишао до Драговића, да се поклони Светој Петки.

Љубав према манастиру Драговић и Светој Петки уткала му је његова мајка још у раном дјетињству. Наиме, када је имао шест–седам година, као и сва дјеца, волио је да се игра. Једном приликом игра

је могла да га кошта живота. Скакао је са дјецима у неку рупу од пијеска и земље, дубине око шест метара. Скачући, он је направио салто, али је у доскоку ударио главом о камен. У том паду је умalo настрадао. Владимир је пао у кому и у том стању је био око петнаестак дана у болници. Доктори нису имали добре прогнозе. Не знајући шта да чини, његова мајка га је у запрежним колима из Сплита одвезла у манастир Драговић да му се прочитају молитве за оздрављење. Молитве су читане пред иконом Свете Петке. И за чудо Божије, Владимир се пробудио из коме на одушевљење свих. Чак су се и љекари, који су га тада лијечили, удивили овом догађају и приписали га чуду Божијем. Од тада га је његова мајка зајетовала Светој Петки. Сваке године је ишла да се поклони Богу и светитељки и захвали на дару пројављеном кроз оздрављење малог Владимира.

Тaj догађај је оставио неизбрисив печат у Владимиrom животу. „Прошао сам“, каже Владимир, „све у животу, али сам се увијек молио Богу и Светој Петки и данас се молим.“

Из наше перспективе гледано, можемо рећи да Бог не

Манастир Драговић
из 1395. године

оставља оне који му се моле. Поред тога свједоци смо, најжалост, како успјех не доноси увијек добро, нарочито у духовном смислу. Многи млади, успешни људи изгубе се у својој тренутној, овогемаљској слави. Владимир Беара, међутим, може бити примјер свим младим људима – спортистима, како да се сачувају од овогемаљске славе. Он не само да је био успјешан у спорту, он је био, а то и даље јесте, поштен, осјећајан и побожан човјек, који цијени и чува праве животне вриједности.

Нека му Света мати Параскева измоли од Господа Исуса Христа здравља, како би још који пут посјетио манастир Драговић, мјесто које је умногоме утицало на његов живот, и које он стално носи у своме срцу.

Протонамјесник
Славољуб Кнежевић
Силиш

Извор: Епархија далматинска

Схватање библијске егзегезе

Реаговање на текст др Предрага Драгутиновића „Марија Магдалина према сведочанствима канонских Еванђеља“, објављен у *Православљу* бр. 1117

Тема о којој је писао уважени др Предраг Драгутиновић данас је врло актуелна: имамо мноштво књига и филмова који спомињу Свету Марију Магдалину, *Благу Марију* како је наш народ зове, и већина тих књижевних и филмских описа живота Свете Марије су плод маште и немају везе са историјским чињеницама. У свом тексту проф. Драгутиновић је на основу Светих Еванђеља указао на нама познате чињенице о Светој Марији: као и ава Јустин у житију Свете Марије Магдалине и он је разјаснио да блудница која је опрала ноге Исусове и Марија сестра Лазарева, нису Марија Магдалина већ су све три различите личности. Теза да је Блага Марија била блудница не стоји. Нама је познато да је она из неког разлога била ђаво-имана и да ју је Господ исцелио после чега она остаје уз Њега, прати Га, стоји поред крста на Голготи и удостојава се да буде међу првима који су Христа видели вакслог а потом постаје и проповедник радосне вести, Јеванђеља, због чега се и назива *равноапостолном*.

Оно што ме је, међутим, збунило је спомињање Мајке Божије, Пресвете Богородице, у контексту који изазива озбиљне недоумице. Тако, у тексту проф. Драгутиновића стоји: „Интересантан је стих Мт. 27, 56 у коме се помињу три жене: ‘Међу њима је била Марија Магдалина и Марија, мајка Јакова и Јосије и

мајка синова Зеведејевих.’ Вероватно је друга Марија у ствари Марија, мајка Исусова...“

На исти начин он тумачи и касније догађај везан за Васкрење Христово и свете жене мироносице па понавља: „У Лк. 24, 10 се помиње Марија, мајка Јаковљева, при чему се највероватније има у виду Марија, мајка Исусова.“ Стиче се утисак да др Драгутиновић тумачи да је мајка Исусова била и мајка Јакова и Јосије тј. да је сем Христа имала још деце.

Светим Предањем нама је предано да је Богородица Приснодјева, тј. Увек Дјева, Вечно Дјева. Како дивно каже Свети Јован Дамаскин да је она Девојка и у рађању, и после рођења и да до смрти није имала општење са било каквим мужем. Она је обручена праведном Јосифу на чување, за мужа није знала, зачела је од Духа Светога, родила је оставши Дјева и до краја живота остала је девствена. Она је зато и Чуварка и Покровитељка свих девственика.

За праведнога Јосифа се зна да је био ожењен и да је из брака са Саломијом имао четири сина: Јакова, Симона, Јуду и Јосију као и ћерке Естиру и Тамару. Ако тумачећи Еванђеље др Драгутиновић под Јаковом и Јосијом подразумева синове Јосифове, који су на тај начин браћа Господња и којима би Пресвете Богородица била маћеха, односно мајка по духу, онда би требало то да нагласи. Ако пак на Јосифа и Јакова гледа као на децу Пре-

свете Богородице, што појединачно протестантски тумачи тврде, онда већ напуштамо територију ризнице православног тумачења Светога Писма, како гласи и назив серије текстова тумачења др Драгутиновића, и улазимо у сферу неких тумачења која су од стране Отаца Цркве означена као лажна и јеретичка.

С обзиром на то да је уважени др Предраг Драгутиновић доцент на Православном богословском факултету Универзитета у Београду и да нас је до сада увек духовно напајао својим тумачењима, молим га да отклони моју забринутост и да своје тумачење допуни и разјасни недоумице изазване текстом о Светој Марији Магдалини.

С поштовањем,
презваник Милорад Мировић,
шарох у Шајкашу

Неколико решења егзегетског проблема

Одговор презвитеру Милораду Мировићу

Поштовани оче Милораде,

Најлепше Вам хвала што удо-
стојавате моје текстове у *Право-
слављу* пажње и што нисте жали-
ли труда и времена да реагујете
на оно што Вам се учинило про-
блематично. Мени лично чини
велику радост да разговарамо
о Светом Писму на страницама
наших цењених црквених
новина. Пре него што покушам
да одговорим на конкретно пи-
тање дозволите ми једну начел-
ну мисао. Истине вере не стоје
и не падају на тумачењима по-
јединачних библијских стихова.
Они се појединачно узвиши могу
тумачити на различите начине,
али оно што их све објединује је
канон Светог Писма као целине
од кога сви појединачни стихо-
ви и одељци прпе свој коначни
смисао. Ако се погледа уназад
на богато отачко наслеђе у тума-
чењу појединачних библијских
места, видећемо да постоје раз-
лике међу њима, али све те раз-
лике не нарушавају хармонију
вере Отаца кроз коју они читају
и тумаче Свето Писмо. То, изме-
ђу осталог, важи и за веру Цркве
у вечиту девственост Свете Богородице. Баш због различито-
сти која се може констатовати у
тумачењима појединачних би-
блијских стихова код Отаца, та
тумачења не могу бити схватана
као неупитне инструкције или
рецепти који би лишавали одго-
ворности сваку генерацију хри-
шћана да савесно и непрестано
тумачи Свето Писмо за своје

време и у складу са конкретним потребама Цркве. Чињеница је пак да је Свето Писмо посuto тешкоћама и да што га више читамо, више увиђамо те тешкоће. Међутим, баш тај моменат је, по речима Светих Отаца, стални мотив да се опет и опет враћамо Светом Писму као једном од не-пресушних извора вере која нам се посредује кроз приповедачко умеће и богословску вештину светих писаца.

Вратимо се конкретном пи-
тању. Примедба која је начиње-
на сасвим је на месту. Ради се о једном нејасном стиху. Места на којима се помиње Марија „мати Јаковљева и Јосијина“ (Мт. 27, 56) или „мати Јакова Малога и Јосије“ (Мк. 15, 40) или „друга Марија“ (Мт. 27, 61; 28, 1) су загонетна. У историји тумачења се ова „друга Марија“, „мати Јаковљева и Јосијина“ схватали или као једна загонетна личност која се први пут појављује у причи или пак као Света Марија Богородица. Било је и покушаја да се идентитет ове Марије установи „заобилазним“ путем, о чему ће бити речи касније. Због свега то-
га сам навео да је Марија из Мт. 27, 56 *вероватно* Марија, мати Исусова, остављајући могућ-
ност да то није тако.

У прилог томе да овде није реч о Марији Богородици го-
вори аргумент да би то било је-
дино место на коме се Марија Богородица назива мајком не-
ке друге деце, а не једноставно „мати Исусова“ што је правило

у канонским Еванђелијима. Ме-
ђутим, ако се ближе погледају
еванђелске приповести слика је мало другачија. На пример у Мт. 13, 55 (Мк. 6, 2) окупље-
ни постављају питање: „Није ли ово дрводељин син? Не зове ли се мати његова *Марија* и браћа његова *Јаков* и *Јосија* и *Симон* и *Јуда*?“ Овде се дакле Исус нази-
ва *Маријиним* сином и поимен-
це се наводе његова браћа, а да се не прави никаква разлика у степену братског сродства (брат од стрица, тетке и сл.). Сви они, *Марија* и наведена браћа, су јед-
на породица. Толико текст Еван-
ђеља каже о томе. Каснија тума-
чења ће покушати да појасне породичне односе кроз призму
вере у вечној девствености *Марије*, која, као што сам на другом
месту писао, није експлицит-
но изражена у библијским тек-
стовима Новога Завета (видети „Браћа и сестре Исуса Христа“, *Православље* 1062). Надаље, иста
имена се појављују у Мт. 27, 56,
„Марија, мати Јаковљева и Јоси-
јина“, дакле без друга два брата
Симона и Јуде. Имајући у виду
13, 55 читалац би помислио да је реч о истој Марији и њеним
синовима Јакову и Јосији, да-
кле Исусовој породици. Зар није
пак чудно да се *Марија* наводи
на такав начин? Зашто онда није
написано „Марија, мати њего-
ва“, него „Марија, мати Јакова и Јосије“? Ја бих одговор тражио
у теолошкој намери Еванђели-
ста да догађај крста и страда-
ња, којима присуствује *Марија*

чији син страда на крсту (о чему изричito сведочи Еванђеље по Јовану), опише као одлучујући догађај приликом кога се суштински мења угао гледања на ствари. Наиме, све до крста и Вакрсења Марија се везује за њен биолошки идентитет, као што и чине присутни у Назарету у Мт. 13, 55. Иако од почетка Богородица, она као таква бива препозната тек у догађају крста и Вакрсења, исто као што, иако од почетка Месија и Син Божији (Мк. 1, 1) Исус из Назарета бива препознат као такав тек у догађају крста, нашта указује ретроспективна исповест капетана у Мк. 16, 39: „Заиста човек овај Син Божији беше“. То препознавање Маријиног идентитета врши се тако што се она још једном и последњи пут назива „мајком Јакова и Јосије“, дакле бива сагледавана у њеном биолошком идентитету – онако како су је сагледавали актери еванђелских приповести – који носи у току историје спасења која се одвија док њен син, Оваплоћени ходи по земљи. Догађај крста и Вакрсења које следи маркирају почетак једног новог виђења ствари: Исус из Назарета је Вакрсли Господ, очекивани Месија, а његова мајка није просто „мати Јаковљева и Јосијина“, већ мати Божија. Ако се тако схвате, стихови у којим се помиње „Марија, мати Јаковљева и Јосијина“ не морају представљати проблем, у смислу да оспоравају Маријину вечиту девственост. Тако сагледавано, називање Марије мајком Јакова и Јосије било би део теолошке стратегије коју Еванђелисти, који су били не само приповедачи прошлих догађаја, већ и велики богослови ране Цркве, развијају у својим

приповестима. На крају, морам да нагласим да ово тумачење остаје искључиво у оквирима текстова синоптичких Еванђеља (Матеј, Марко, Лука).

Уколико ово тумачење и даље остаје проблематично и превише изведенено, упутио бих на још једно које бих назвао заobilaznim, пошто укључује и Еванђеље по Јовану и нека рана црквена предања, и тако установљује идентитет Марије која се у синоптичким Еванђељима наводи као „мати Јакова и Јосије“, или које је такође вероватно исто онолико колико и прво које сам навео. Узмимо у разматрање синоптички списак жена присутних на Голготи и списак који се наводи у Еванђељу по Јовану. У Еванђељу по Матеју то су Марија Магдалина, Марија, мајка синова Заведејевих и Марија, мајка Јакова и Јосије (Мт. 27, 56). У Еванђељу по Марку то су Марија Магдалена, Саломија и Марија, мајка Јакова Малог и Јосије (Мк. 15, 40). У Еванђељу по Јовану помињу се мати Исусова, њена сестра Марија Клео-

пова и Марија Магдалена (Јн. 19, 25). Дакле, у Еванђељу по Јовану је експлицитно наведено да је под крстом присутна мајка Исусова, што у синоптичким није случај уколико се одбаци идентификација Марије „мајке Јакова и Јосије“ са Маријом, мајком Исусом. По неким црквеним сведочанствима Клеопа, муж Марије, сестре Исусове, био је брат Јосифа, обрученог за Марију, мајку Исусову. То би надаље значило да Марија Клеопова није била сестра по телу Марији, мајци Исусовој, већ њена „сестра по закону“. Коначно решење би било то да је „Марија Клеопова“ из Еванђеља по Јовану идентична са „Маријом, мајком Јакова и Јосије“ у синоптичкој традицији. Тако би браћа (и сестре) који се помињу у Мт. 13, 55 била браћа и сестре Исусове по стрицу Клеопи, а Марија, његова супруга (Јн. 19, 25), мајка те деце. Овакво тумачење је сасвим могуће. Његова слабост лежи у томе што би то значило да се у синоптичким Еванђељима наводи да Марија, мајка Исусова није била присутна на Голготи, већ да су то биле Марија Магдалина, Марија, мајка синова Заведејевих или Саломија и Марија Клеопова, мајка Јакова и Јосије и „сестра по закону“ Свете Марије Богородице.

Вашој мудrosti и пастирском искуству препуштам да расуђујете о понуђеним решењима. Она свакако остају у сфери претпоставки и вероватноће. Постоји много нејасних и двосмислених места у Светом Писму. Понављам да различитост у тумачењима не угрожава истине вере кроз које се Свето Писмо у Православној Цркви чита и разумева од древних времена до данас.

гр Предраг Драштиновић

Гостовање Хора „Глас“ Храма Светог Георгија из Лавова

Фото: <http://lupc.uiviv.ua/>

Вокални октет „Глас“

Милица Андрејевић

– интересантан музички догађај у Храму Свете Тројице у Земуну –

У суботу 12. октобра 2013. године, у Храму Свете Тројице у Земуну десио се интересантан музички догађај.

Наиме, у Земуну је тада наступао Вокални октет „Глас“ из Украјине под руководством ђакона Валерија Калинчука. У питању је гостовање неколико певача Хора Храма Светог Георгија из Лавова.

Поменути хор, основан 1998. године, чине академски музичари и певачи аматери (око 20 певача) који редовно певају на недељним и празничним литургијама и бденијима али имају и богату концертну активност у Украјини и ван њених граница.

На репертоару хора налазе се дела духовне и световне музике од 17. до 21. века.

У Цркви Свете Тројице у Земуну представили су се партитурама духовне музике.

Концерт је почeo духовским тропаром *Блајсловен јеси Христе Боже наш* по руском напеву. После поздравне речи старешине храма, оца Лазара Манигоде, уследио је низ песама из Литургије и бденија. Неке су доносиле једноставну хармонизацију руских црквених напева, али било је и врло захтевних полифоних обрада руских, украјинских и грузијских композитора.

Публика је с пажњом слушала наступ Октета „Глас“ ужијавајући у беспрекорној интонацији, пажљивим динамичким нијансама и лепој боји, на жалост понекад на уштрб текстуалне јасноће. У појединим композицијама попут *Взиде*

Бој Николаја Римског Корсакова осетило се потреба за присуством целог Хора „Глас“ из Лавова јер осам певача није могло озвучити партитуру онако како је то композитор замислио.

Наравно, то није умањило квалитет и лепоту овог догађаја који је реализован захваљујући залагању црквеног диригента господина Марка Пешића.

Концерту су присуствовали бројни парохијани, црквени диригенти, свештеници и љубитељи духовне музике. Надамо се да ће у будућности бити још оваквих догађаја који оплемењују парохијски живот и дају увид у традицију других православних народа.

Из новије историје црквеног образовања

Високо образовање Српске Православне Цркве у 20. веку

(једанаести део)

гр Александар Раковић

Y школској 1913/1914. години од девет наставника Карловачке богословије петорица су били доктори наука, а само двојица нису имала завршене академске студије. У Карловачкој богословији су сматрали како су почетком 1914. много више испуњавали услове за прерастање у факултетски ранг него черновичка школа када је 1875. постала богословски факултет.

У Карловачкој богословији су 1914. закључили како имају све што је потребно за уздизање у факултетски статус. Сматрано је како се „и у сравњењу са сртним у држави слично устроеним заводима других конфесија, не може наћи разлога, којим би се било у име науке, било пак у име потребе црквене, или у име добро схваћених интереса државних, могло оправдати ускраћивање милости, да и наша Богословија уђе у коло сличних сестара, те да и она попут њих у православној српској богословској науци и цркви подиже редове академским степеном укращених људи“. Такође је наглашено да се Сремски Карловци налазе у центру срп-

ског народа у Аустроугарској и недалеко од границе са Србијом, па би и због тога Карловачка богословија представљала најбоље место за унапређење високог богословског школства српског народа.

На самом kraју је наглашена молба карловачког Митрополита хрватско-славонско-далматинској влади да подржи предлог Карловачке митрополије и Карловачке богословије, усагласи га са мађарском владом и предложи аустријском цару „да благоизволи најмилостивије подијелити и прав. српској Богословији у Карловцима значај самосталног православног српског богословског факултета и право, да уз прописане строге испите и по реду за то установљеном може промовисати на степен доктора богословије“.

У праскозорје Првог светског рата Карловачка богословија је „давала утисак факултета и била, свакако, школа са високим нивоом наставе“, али ипак „средњег ступња“. Елаборат из 1914. имао је за циљ да убеди Беч, Будимпешту и Загреб како је српском народу у Аустроугарској монархији потребан

богословски факултет, те да Карловачка богословија има све предуслове који су јој потребни за прерастање у високошколски статус. Нажалост, у овом тренутку немамо покриће у историјским изворима којим бисмо могли да потврдимо да ли је елаборат Карловачке митрополије и Карловачке богословије упућен у Загреб или не. Према интонацији којом је писан, чинило се да је српски врх у Сремским Карловцима сматрао како је факултетски статус на дохват руке.

Међутим, смрт администратора Карловачке митрополије Епископа горњокарловачког Михаила Грујића, а затим и почетак Првог светског рата осујетили су ове планове. Карловачка богословија је 1914. престала са обављањем наставе која је обновљена 1917. само за четврти разред. Након Првог светског рата у уједињеној југословенској држави Карловачка богословија се суочила са новим изазовом који је био усмерен ка прерастању у факултетски ранг, али не у Сремским Карловцима већ на Свеучилишту у Загребу. У исто вре-

ме Карловачка богословија је почела своју последњу битку за добијање статуса самосталног богословског факултета.

Сремски Карловци, некада културни центар у близини српске границе који је духом спајао разједињено Српство, постали су у Краљевству СХС градић у непосредној близини престонице Београда. Географски положај у новој држави на менио је Сремским Карловцима сасвим подређену улогу и неминовно опадање важности.

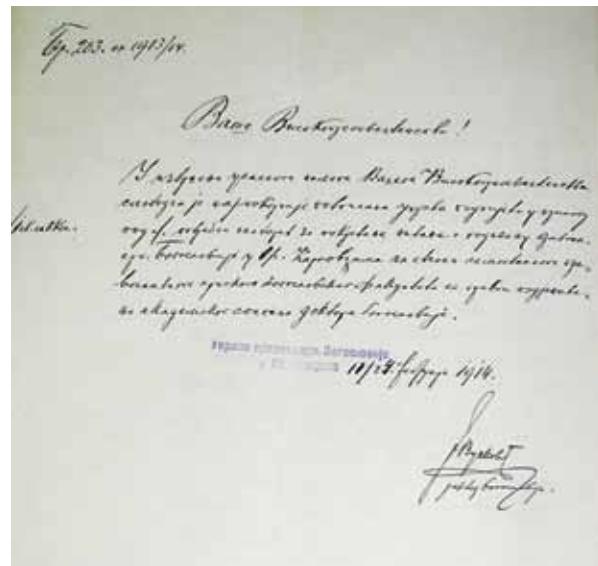
Након Првог светског рата Карловачка богословија због недовољног броја слушалаца није одржавала наставу, већ само испите. Њен опстанак је тиме доведен у питање. Најгласнији заговорници пресељења Карловачке богословије у Загреб били су Министарство вера Краљевства СХС, лидери пречанског крила Демократске странке и утицајни свештеник Владан Максимовић.

На овом месту ћемо приказати три покушаја Карловачке богословије да у Краљевству СХС прерасте у богословски факултет. Карловачком митрополијом је у ово време администрацирао Епископ темишварски Георгије Летић, доктор теологије и професор у Карловачкој богословији.

Савет Карловачке богословије је 31. марта 1919. закључио да би било сасвим погрешно не консултовати га око оснивања православног богословског факултета у Загребу. У Карловачкој богословији су сматрали да су најкомпетентнија православна богословска школа у земљи и да је потребна само „формална санкција меродавних фактора“ да Карловачка богословија прерасте у факултет. Иако је овај став Карловачке богословије био одговор на притиске из Министарства вера и иако је у њему питање односа Карловачке богословије према православном богословском

факултету у Загребу остављено отворено, чини се да је у марту 1919. на првом месту показан интерес да Карловачка богословија прерасте у самосталан факултет. Став из марта 1919. означавамо као први покушај Карловачке богословије да опстане и добије факултетски статус у Краљевству СХС.

У септембру 1919. године је уследио још занимљивији потез Савета Карловачке богословије који је писао Савету Београдског универзитета: „Универзитетски Савет добио је од Колегијума Карловачке Богословије, једну представку у којој се предлаже, да се садашња Карловачка Богословија подигне на степен факултета, стављајући на расположење зграде садашње Карловачке Богословије, књижницу и семинар за више од 100 питомаца, па било да седиште тога факултета остане стално у Карловцима, било да то седиште буде у Карловцима привремено, док се у Београду све што је потребно за тај факултет не буде спремило и подигло.“ Ректор Београдског универзитета Ђорђе Станојевић је о овом писму обавестио министра просвете Павла Маринковића. Рекао је да Савет Београдског универзитета није о томе могао да донесе никакву одлуку, али да је предлог занимљив нарочито када је у питању понуда која се односи за зграде будући да би, ако би предлог Карловачке богословије био прихваћен, финансијски издаџи за почетак рада Православног богословског факултета у Београду били сведени само на наставно особље. Министар просвете је овластио ректора

Иницијатива Карловачке богословије за стицање факултетског ранга (1914)

да отптује у Сремске Карловце и провери да ли је предлог Карловачке богословије прихватљив. Немамо подatak да ли је неко од ректора (у ово време је дошло до редовне смене ректора Београдског универзитета и Ђорђа Станојевића је заменио Јован Цвијић) отишао у Сремске Карловце или је извесно да до договора није дошло. Предлог Карловачке богословије Београдском универзитету сигурно је стигао услед притиска из Министарства вера о премештају ове установе у Загреб. Карловачка богословија је као и у марту 1919. отворила две могућности: да постане самосталан факултет или да се утапи у Београдски универзитет који је показао нарочито интересовање за некретнине Карловачке богословије. Узгред, за исте некретнине су интересовање показивале и присталице православног богословског факултета у Загребу. Дакле, предлог Карловачке богословије Београдском универзитету је био други покушај да се у Краљевству СХС обезбеди факултетски ранг.

— наставак у следећем броју —

У спомен недавно у Царство Божије пресељене мати Марије

Слика лево: са промоције књиге др Мјуриел Хепел о пријатељству Вл. Николаја и англиканског епископа Џ. Бела у Лондону, у Дому Св. Еп. Николаја – матери Марија, аутор и прота Милун (слева на десно) (фото: о. М. Костић)

Игуманија Марија

Мати Марија (Мериголд) Рул

Прота Милун С. Костић

На дан Сабора Св. Дванаест Апостола, 13. јула 2013, упокојила се у Господу у болници Радклиф у Оксфорду, монахиња Марија познатија као матери Марија.

Чудни су путеви Господњи и чудан је животни пут монахиње Марије.

Рођена је у атеистичкој породици, а призвана од Бога постала прво англиканска монахиња, да би касније прешла у православље и постала православна монахиња. У Србији је била дуги низ година и постала игуманија и обновитељ манастира Градца.

Научила је добро српски језик и превела на енглески *Охридски љурој* и *Омилије* Св. Епископа Николаја Велимировића, које је штампала Лазарица прес у Бирмингаму. Пред крај овогемаљског живота, иако врло болесна, успела је да преведе на енглески језик и *Молитве на језеру*, али не и да их објави. Толико је била болесна да се није могла кретати, па би лежећи у кревету држала свој лаптоп на прсима и писала превод *Молитава на језеру*.

С времена на време ишао сам да је обиђем и видим, па ме је замолила да дођем до ње у Оксфорд да заједнички прегледамо њен превод и да направимо потребне исправке.

Обећао сам и обећање испунио. Ишао сам много пута из Лондона у Оксфорд где смо се, читајући превод *Молитава на језеру*, дивили тим српским псалмима и радовали се што су преведени и што ће бити објављени на енглеском језику.

С обзиром на њену болест, матери Марија би се озбиљно уморила после сат и по времена рада и ја сам је остављао да се одмара враћајући се за Лондон и дивећи се њеној упорности да и у тако великој болести ради на преводу.

Једне прилике у предаху нашег рада замолио сам је да ми нешто више каже о своме животу што је она и учинила и зато је сада препуштам да прича сама о себи.

„Рођена сам у граду Гилдфорду у атеистичкој породици. Отац је био убеђени атеиста, па је утицао на мајку да и она таква постане.

У Гилдфорду сам завршила чуvenу основну школу и од куће отишла тек када сам пошла на студије у Сејлсбури и Бристол.

После факултета предавала сам енглески и религију,

– тако почиње своју причу матери Марија, а враћа се назад на детињство, па наставља:

„Сећам се немачких авиона који су избацивали бомбе по Енглеској када сам имала 7 година. Једне ноћи пала је бомба на једну кућу у нашој улици.

Следеће ноћи имала сам страшан кошмар и страх од смрти. То је мајка видела и вальда да би ме утешила рекла ми је да ништа не бринем јер као што се не сећам шта је било пре мого рођења тако се нећу сећати ничега ни после смрти. Ова њена изјава ме је тако много уплашила и стално сам почела да размишљам све више и више о животу и смрти.

У 15. години била сам у Француској, код бабе која је била религиозна и утицала на мене, а већ у 16. години Христос ми је

постао одговор на све моје сумње и недоумице. Крштена сам као беба а миропомазана као одрасла на свој захтев у 16. години. Једном сам на причешћу осетила необичну радост која ме никада није напустила. Почело је тако да ме привлачи монаштво које је било део Цркве и вере.

Кад сам имала 23 године отишала сам у манастир Вонтиц, где сам се и замонашила 1964. године у својој 26. години. Продужила сам и даље да радим у школама у Абингдону и Вонтицу као наставник пуних 14 година. Радила сам и у Северном Сарију две зиме у кући за алкохоличаре. Између две зиме боравила сам у Оксфорду где сам се 1968. године, одлазећи у руску цркву у Оксфорду, упознала добро са православљем. Одушевљена том истином и лепотом одлучила сам после 5 година да постанем православна. Сестре муга манастира нису могле да ме разумеју, што је и нормално, али нису биле љуте на мене због тога већ само тужне.

Отишла сам 1973. године код професорке Ане Пенингтон. Ступила сам у везу са руским Епископом у Лондону Антонијем (Блумом) и изразила жељу да постанем православна. У почетку је био мало неповерљив али ме примио у православље 1974. године. Тако сам остала пуне три године, па ме је тек онда и замонашио.“

На моје питање када је и како дошла у Србију рекла ми је: „Први пут сам дошла у Србију посредством Димитрија Стефановића, музиколога (садашњег секретара САНУ), јер је он успоставио контакте између манастира Вонтица и манастира Жиче. Први пут сам отишла у Жичу 1971. а потом и 1973. и 1975. године.

Од 1976. сваке године сам ишла у Србију у манастире Жичу и Ваведење у Овчару.

Видећи да сам дosta добро научила српски језик, Митрополит Антоније ме послao у Србију на 3 до 4 године, а ја ето остала 11 година. Отишла сам

Мати Марија у Србији
(фото: манастир Градац)

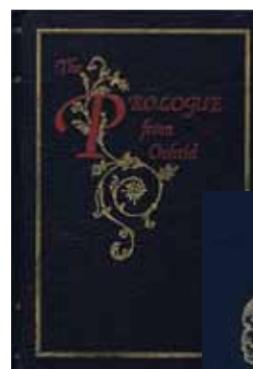
у манастир Градац 1986. да радим на обнови манастира и манастирског конака, па сам преко пријатеља основала у Лондону групу Пријатељи манастира Градца, чији су чланови прикупљали и слали прилоге.

Тако је конак освећен 1990. године. После тога сам дошла у Лондон са игуманом студенице и духовником манастира Градца Јулијаном да се захвалим на помоћи коју су нам указали. Касније, када се моја мајка много разболела, дошла сам да је пазим и гледам, што сам и чинила до њене смрти. Као што znate и видите ево ме сада овде у Оксфорду саме и болесне али жељне да превод књиге *Молитве на језеру* приведем крају.“

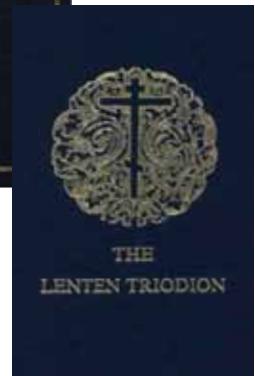
Тако је своју животну причу завршила мати Марија.

Од првих дана нашег познанства необично сам ценио и поштовао мати Марију због њене велике жртве и љубави према светом православљу.

После мојих посета мати Марији пошао сам за Србију обећавши да ћу доћи понова да је посетим и да разговарамо о штампању довршеног превода књиге *Молитве на језеру*.

Охридски пролог
и Посни триод на енглеском – преводи мати Марије

По повратку из Србије телефонирао сам јој у Оксфорд; одговора није било. Преко заједничких пријатеља сазнао сам да је у болници и спремао се да је посетим. Али њена смрт ме претекла.

У понедељак, 22. јула, у руској цркви Св. Николе у Оксфорду тамоњи руски свештеник Стивен Плат (Stephen Platt), и сам обраћеник у православље, организовао је монашко опело мати Марији. Он јој је у болести највише помагао и духовно и материјално. Пред саму смрт отац Стефан је причестио мати Марију, тако да се она тихо у његовом присуству преселила у Царство небеско.

Поред нас тројице свештеника, који смо служили опело, присути су били и Митрополит Калистос Вер, Архимандрит Јефрем Лаш, прота Миленко Зебић из Бирмингама, монахиње и родбина и пријатељи мати Марије.

После опела на оксфордском гробљу Волверкот сахрањена је мати Марија, уз присуство њених пријатеља и молитве Господу за покој њене племените душе.

Нека ови редови буду захвалност мати Марији за све што је учинила за Србе и што је превела неке књиге Св. Владике Николаја на енглески, показујући њима сву лепоту православља које је тако волела и кроз које се припремила за Царство небеско.

Господ нека упокоји њену племениту душу у Царству Његове вечне славе.

У париском Српском културном центру

Јован Дучић у Паризу

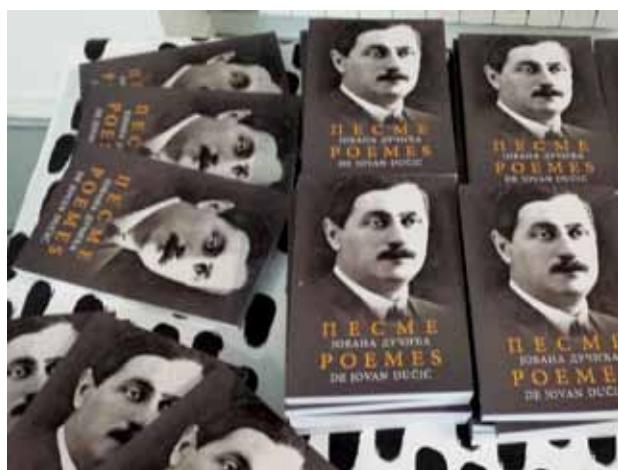
У Српском културном центру у Паризу у петак вече, 11. октобра 2013. године, одржана је промоције књиге поезије Јована Дучића и изложба необјављене Дучићеве преписке коју су организовали издавачи књиге у сарадњи са Српским културним центром у Паризу. Ради се о великом културном догађају јер смо у години када се обележава седамдесетогодишњица Дучићеве смрти добили прво двојезично издање превода песама на француски језик кнеза српске поезије. О

књизи су говорили: књижевни критичар Славко Малешевић, приређивач овог издања Љубомир Михаиловић, затим, у име издавача Епископ Максим Васиљевић, песник Комнен Бећировић, док је глумац Саша Петронијевић читao Дучићеву поезију и на француском и српском језику.

Уз књижевно вече приређена је и изложба досад непознатих и необјављених рукописа из Дучићеве преписке. Ови ма-

ложбу су припремили студенти теологије. Изложени експонати обухватају, између остalog, Дучићев извештај Милану Стојадиновићу, председнику Министарског савета о разговору са Мусолинијем у Риму 6. августа 1935, писмо Еп. Николаја Велимировића Дучићу, 4. фебруара 1932, Скерлићева писма Ј. Дучићу из 1905, итд. Догађају су присуствовали Епископ западноевропски Лука, игуман манастира Тврдош о. Сава и много-брожна публика.

У току вечери Епископ Максим је објаснио историју ове публикације песама као и то како се непозната Дучићева преписка нашла пред нашим очима. Појављивање ове збирке Дучићевих песама које је у Америци превео проф. Петар Бубрешко, Требињац и француски ћак, омогућила су удруженим подухватом

теријали су већ били представљени у Градској библиотеци у Новом Саду приликом изложбе под називом „Јован Дучић кнез српске поезије“. Непознату преписку заједно са појединачним оригиналним рукописима песама Јована Дучића, који су се нашли у заоставштини проф. Петра Бубрешка, за из-

три издавача: Себастијан прес из Лос Анђелеса, Видослов из Требиња и Метохија из Париза. Светлост дана преводи су угледали превасходно захваљујући ентузијазму и посвећености Љубомира и Женевјев Михаиловић из Париза који су приљежно прегледали све верзије Бубрешкових превода и изабрали оне најбоље.

Петар Бубрешко никад није заборавио своје корене ни прелеп српски језик који је био управо језик Дучићевих песама. И то је заправо преводиочев омаж сећању на свог великог земљака и учитеља, који је умро у Америци 1943. године, а пренесен на Црквину код Требиња 2000. године. Ови преводи одговарају двема сврхама: упознати франкофоне читаоце са песниковим делом, и указати част француском и Дучићевом српском – језицима за које су овај велики поета и Петар Бубрешко били пасионарно везани. Проф. Бубрешко је, што широј јавности није познато, на француски језик превео целокупно песничко стваралаштво Јована Дучића, *Јушта са Лештара*, *Блајца Радована*, а на француском је написао и тезу *Дучић и Французи*.

Неопходно је напоменути да је рад на овој двојезичној збирци Дучићеве поезије покренут љубављу и незаборавом покојне Лепосаве Бубрешко. Госпођа Лепосава, удовица професора Петра Бубрешка, преминула је 5. августа 2013. г., месец дана пре штампања збирке. Имала је међутим личну радост кроз прилику да, пет дана пре своје смрти, види радну верзију књиге. Књига је због свега тога и посвећена Лепосави Бубрешко (1923–2013) која је толико желела да ово дело види светло дана.

Очекује се промоција књиге у другим важнијим културним институцијама (САНУ, Матица

Петар Бубрешко, преводилац

Професор француског језика Петар Бубрешко рођен је у Требињу 1910. године. Студирао је упоредну књижевност у Паризу као стипендиста француске владе од 1936. до 1939. године, спремајући докторску тезу *Јован Дучић и Французи* коју није успео да одбрани због избијања Другог светског рата. Услед ратних и животних страдања, борби и превирања, у којима је узео активног учешћа као командант Требињског среза, био је затворен у логору Стара Градишака одакле је успео да побегне уочи самог погубљења. Боравећи након рата у разним избегличким логорима по Европи, професор Бубрешко добија папире за САД 1950. године.

Јован Ђоновић и Петар Бубрешко већ 1951. године објављују три посмртна дела Јована Дучића: *Спаза Јорег Јушта, Моји сајутици и Јушта са Лештара*. До 1957. године проф. Бубрешко је најпре врло активан у Чикагу (извршни секретар одбора Српске народне одbrane у Чикагу, члан уредништва листа *Слобода* и члан Епархијског савета), а затим се сели у Калифорнију где се венчава Лујзом (Лепосавом) Радановић. Године 1960. постављен је за професора француског језика и књижевности у Минесоти. Одатле, као стипендиста Лутеранске цркве у Америци, одлази у Квебек, где на канадском Универзитету Лавел студира савремени француски роман и поново ради на докторској тези *Јован Дучић и Французи*. На Универзитет у Тексасу прелази 1963. године где предаје француску књижевност до 1977. године, када је пензионисан. Умро је 2006. у 96. години и сахрањен је на српском гробљу у Калифорнији.

српска, Министарство културе и Канцеларија за сарадњу са дијаспором), као и на Катедри за француски језик.

Српско библиофилско друштво заинтересовано је да објави ову Дучићеву преписку, а Иван Негришорац, председник Матице српске, који је ма-

гистрирао на Јовану Дучићу, веома обрадован открићем необјављене Дучићеве преписке, изразио је жељу да се рукописи објаве у Летопису Матице српске.

Извор: *Serbica Americana*,
<http://eserbia.org/>

Алекса Шантић

Остајте овде

Светлана Новишић

Алекса Шантић (1868–1924)

Исидора Секулић за Шантића каже – „песник меканих, побожних и поштених осећаја“. Таква врста духовности једна је од основних карактеристика која је допринела да се Шантићева поезија и данас приhvата са дужним поштовањем.

Алекса Шантић је рођен пре 145 година, 27. маја 1868. године у Мостару, у трговачкој породици која га, не разумевајући његов таленат, шаље у Трст и Љубљану, где је и он завршио Трговачку школу. После тога, вратио се у Мостар и веома ретко одлазио одатле. Та његова везаност за родни град учинила је да он и за живота постане део мостарске културне баштине. Бранислав Нушић је говорио да свако ко посети тај град мора отићи на извор реке Буне, пробати мостарско вино Жилавку и срести Алексу Шантића, да би потпуно доживео ту средину.

У почетку је заиста радио у очевој трговачкој радњи, али само неколико година касније започео је свој књижевни и друштвени рад. Сарадник часописа Голуб постаје већ 1887. године, затим и Босанске виле, Јавора и Ошацбине, а 1888. је оснивач и председник Српског певачког друштва „Гусле“, које се није бавило само неговањем и очувањем народних песама, већ и развијањем националне свести. Нешто касније иза-

брал је за првог потпредседника мостарског пододбора Просвете, а од 1896. када је покренут часопис Зора, био је један од његових првих уредника. За то време у својој поезији је лутао, јер је средина у којој је живео, патријархална и заостала, од њега направила песника скромне књижевне културе. Збирку песама из 1901. године аргументовано је искритиковао тадашњи непријословени ауторитет у питањима књижевне естетике Богдан Поповић. Он је веома оштро указао на граматичке неправилности, недотераност израза и аљкавост у стилу и форми. Читajući ту критику Шантић је рекао: „Осетио сам да сам шегрт и да ми још много треба учити док постанем мајстор, ако то уопште могу постати“. Постао је. Почекео је да ради на свом књижевном образовању, безброј пута је контролисао сваки свој стих и израз и започео је сопствени песнички пут који је обележен искреношћу, непосредношћу и емоцијама. Седамнаест година касније Богдан Поповић му је написао: „Да нисте испевали неколико песама као

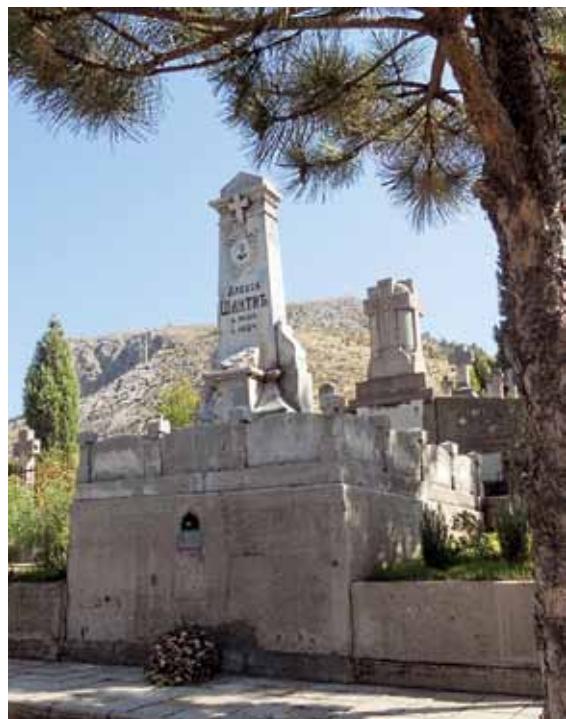
што су „Претпразничко вече“ и „Вече на Школу“, поред многих које не бих могао заменити ни са каквим другим, ја бих био душевно сиромашнији.“

Највећа дела створио је крајем 19. и почетком 20. века. Узори су му били Војислав Илић и Јован Јовановић Змај, а од страних писника највише је поштовао Хајнриха Хајнеа, кога је и преводио на српски језик. Временом, постаје све више свој, реалнији, ближи животу, догађајима, а најближи обичном народу, поробљеном и намученом сељаку и раднику.

,И нико неће чути јад и вапај,
Не боле муке пијану господу.
Сељаче голи,
ти си прах на поду,
Тегли и вуци,
и у јарму скапај.“

Поносан је на јуначку прошлост свог народа, из дубине душе се противи мучној садашњости и верује у бољу будућност до које ће се доћи борбом и победом. Нијада није пожелео да оде негде ван Херцеговине, а људе који су од-

Алекса Шантић, бронза
(рад Ане Бешлић) (Сомбор,
Основна школа „Алекса Шантић“)
(фото: www.skulpture-srbija.com)

Гроб Алексе Шантића, Мостар (фото: serbiasos.blogspot.com)

лазили трбухом за крухом само је видео као још јадније од оних који остају у својој поробљеној отаџбини. Његова порука путничима увек је гласила „Остајте овде“. Својим песмама је давао наду да ће крај патњама обичних људи ускоро доћи и сваким стихом је веровао у снагу Срба да се изборе за живот достојан човека.

Љубавна поезија Алексе Шантића инспирисана је босанским севдалинкама, а неке песме су толико погодиле њихов тон и дух да су и саме ушли у народ и почеле да се певају као народне песме – „Емина“, „На извору“. Ретко се у њима може наслутити исказивање љубави, препуне су туге и елегичних уздаха због неузвраћене љубави. Оне савршено сликају његов приватни живот. Увек је био сам. Некако му је љубав измицала, бежала од њега, целог посвећеног општем добру српског народа, а можда је више од тих неколико девојака волео саму љубав. Ту усамљеност и тугу лепо је описао Мишо Марић у песми „Са Алексом Шантићем“.

„Можда ни себи признати не смје
Да је изродио само пјесме

А све Емине Анке Зорке Туге
Љубише други љубиле друге
Њему од страсних љубави оста
Да ноћу лута луком моста.“

Био је дубоко религиозан и песник и човек. Исидора Секулић каже да је он „песник меканих, побожних и поштених осећаја“, а многи сматрају да је таква врста духовности једна од основних карактеристика која је допринела да се Шантићева поезија и данас прихвата са дужним поштовањем. У његовој духовној поезији један од најзначајнијих мотива је мотив Светог Саве. Негде као вербално стилистичко средство, а много чешће истицањем самог имена и дела Светог Саве. На њега се позива у вери и нади да ће Срби схватити и препознати потребу да буду сложни и јединствени и да је то путка освајању слободе и бољег живота уз образовање и учење.

„Та, чујмо речи Светог Саве,
Учите! Љубите се! То вам је моћ
То је мач нови, који до славе
Довешће браћу кроз тавну ноћ.“

Иконе, молитве и анђели су неодвојиви део његових песама

којима бодри српски намучен народ да издржи до ослобођења.

Током Првог светског рата затваран је и оптуживан због својих песама, а после рата изабран је у Мостару за члана Српског одбора. За дописног члана Српске краљевске академије изабран је 1914. године.

Објавио је велики број песама, а од других дела издвајају се *Хасанаћиница*, *Анђелија*, *Немања* и *На старијим оћијиштима*. Преминуо је 3. фебруара 1924. године. Сахрањен је на великом православном гробљу Бјелушине у Мостару.

Од прошле године установљена је и књижевна награда „Алекса Шантић“, која се додељује сваке треће године.

Ја одавно нисам била у Мостару. Не знам да ли се много променио, али дубоко верујем да било какви ружни догађаји не могу да промене боју Неретве, или шапат ветрова по улицама. И верујем да и данас, кроз хук таласа Неретве може да се чује Шантићева Једна суза, а да благи одјек корака по калдрми лагано и ритмично откуцава „Остајте овде“. Мостар и Шантић, заувек повезани.

Еп. Атанасије (Ракита)

Да нам буде све свето и честито

Православна епархија
бихаћко-петровачка, Београд –
Босански Петровац 2013.

142 стр. ; 20 см
ISBN: 978-99955-727-5-4

Пред нама је књига беседа Епископа Атанасија, збирка проповеди изговорених у различитим приликама и временима током његовог служења на месту викарног Епископа српског Патријарха. Јеванђеље Христово садржи вечне истине о Богочовеку, о смислу људске егзистенције, о спасењу. Али та вечна порука Јеванђеља мора непрестано да буде проповедана народима земље, свакоме на његовом језику, свакоме у његовом времену. Важност проповеди Јеванђеља наглашена је у Новом Завету и у свим каснијим епохама. Апостол Павле сведочи: „Сваки који призове име Господње биће спасен. Како ће, дакле, призвати Онога у кога не повероваše? Како ли ће поверовати у Онога за кога не чуше? А како ће чути без проповедника?“ (Рим. 10, 13–14).

Надвременост јеванђелске поруке чини је увек савременом. Бог нам вазда говори, али глас Његов свагда чујемо као глас человека. Од старозаветних пророка, преко Светих Апостола, Отаца Цркве, до епископа и презвитера свих векова, Јеванђелска вест се свакој генерацији и на сваком подневљу казује другачије остајући иста. Проповед Благе вести открива Бога јављенога у телу као Истину, истовремено откривајући нарав оних који проповедају и оних који слушају – откривајући, једном речју, дух времена и народа коме се проповеда.

Такве су и беседе Еп. Атанасија. Оне представљају живо сведочење времена у коме живимо, живо сведочење Србије и Београда с краја двадесетог и почетка двадесет првог века, живо сведочење јеванђелског искуства али и личности проповедника и личности његових

слушалаца. Реч Епископа Атанасија је непосредна, без софизма и лажне учености. Он настоји да следи Апостолу Павлу који каже: „И реч моја и проповед моја не би у убедљивим речима људске мудрости“ (1 Кор. 2, 4). Он инспирацију црпе из изобилне светописамске и светоотачке ризнице, али изразе и примере прилагођава својим слушаоцима, шаљући исту поруку спасења на различите начине ве-роучитељима, војним питомцима, лекарима, деци и омладини, народу Божијем. За Еп. Атанасија, Света Литургија је догађај и место сједињења са Христом, оно што свакога од нас одређује: „Ето, на свакој Литургији ми побољшавамо свој статус, приближавамо се Светој Чаши и причешћујемо се телом и крвљу Господа Исуса Христа. То је највиши статус који можемо постићи и ту се на најсавршенији начин и дефинишењемо као људи Царства Небескога, као они који су за Трпезом Господњом, као они који се причешћују вечним животом да би вечно живели.“ (стр. 26).

Незахвалан је задатак укратко представити књигу, а још је теже представити књигу која је плод живе речи. Због тога ћемо овај приказ завршити одломком из беседе Еп. Атанасија изговорене на опелу девојчице Тијане Огњановић: „Пре него што дођемо на овај свет, а и сам долазак зависи од других, али и пре него што дођемо на овај бели свет, пре него што угледамо бели дан, ми већ учимо од других, учимо у утроби мајке своје о овом животу и његовој стварности. После учимо од учитељице, наставника, професора, свештеника, епископа, патријарха, академика, од војника. Лекције живота нису лаке. А најтеже лекције живота су оне које се односе на врлину. Јесте човек по својој природи, пошто је боголико створен, упућен на врлину, на доброту, на љубав, на правду. Али те лекције најтеже учимо, само они најплеменитији савладали су те лекције и уче нас. Најтеже су лекције о љубави. Да би нас научио о љубави, те да бисмо у љубави живели, Господ је сам морао да по-

Епископ Атанасије (Ракита)

Да нам буде све свето и честито

БЕСЕДЕ

каже дубину и море тајне љубави, па је на Крсту невин пострадао за нас. Не можемо то објашњавати никаквом логиком и правдом, јер је љубав изнад свих параграфа, изнад свих категорија правичности и праведности. Баш зато и невини страдају – да би нас извели из наше себичности и ограничености коју смо сами себи наметнули. Пред нама је једна личност која је кратко живела, осам година. Ако бисмо тражили неку логику правде у томе, не бисмо могли да објаснимо зашто се то додило да Тијана пође тако рано одавде. Али, ако шире погледамо, ако схватимо да смо и заједница и да у тој заједници учимо тајну живота и да живимо једни за друге, да смо прожети једни другима, да се дајемо једни другима, све ћа нам бити схватљивије. Догоди се да човек живи деведесет година, а да не осмисли свој живот. Не само да други не буду задовољни његовом личношћу и његовим учинком у животу, него ни он сам. Али ово биће, ова девојчица невина, безгрешна, она је више учинила и за себе и за друге него, можда, сви ми заједно. Она је испод пепела угашене племенитости и доброте дотакла наше савести. У дубинама нашег бића дотакла је заборављену и запретану доброту и племенитост и одгрнула пепео и подстакла оно добро у вашим душама, љубав према Божјем створењу, према људском бићу, према животу.“

А. Ђаковац

Такав нам архијереј требаше

[урдник Саво М. Арсенијевић; фотографије Драган Танасијевић ... [и др.]]
Крагујевац : Каленић, 2013.
496 стр. : илустр. ; 36 см
ISBN: 978-86-84183-64-6

Споменица Епископу шумадијском Јовану поводом две деценије архијерејског служења

Двадесетогодишњицу архијерејског служења, десетогодишњица владичанства у Шумадији и четири деценије од рукоположења у чин јеромонаха данашњег Владике шумадијског Господина Јована Младеновића обележили су и прославили клири и верници Шумадијске епархије објављивањем монументалне књиге—споменице *Такав нам архијереј требаше* у којој се речју и slikom сведочи о његовом животу у Цркви од искушеничким дана до савременог доба.

Његова светост Господин Иринеј, Патријарх српски, у тексту којим почињу прилози у споменици у којима угледне личности наше Цркве говоре о Епископу шумадијском као свом савременику, похваљује свештенство Шумадијске епархије што књигом—сведочанством обележава десетогодишњицу Владике Јована на трону епископа шумадијских, односно двадесет година епископске службе, истичући да је то „добар знак хармоничног односа Епископа према свом клиру и клира према свом епископу“. Чињеница да је заиста реч о дару свештенства своме Епископу поводом јубилеја, одређује и природу књиге: свештеници су се пострадали да, сходно својим могућностима и разумевању комплексног поступка припремања књиге овакве намене, искрено истакну значај двадесетогодишњег архијерејског служења Епископа Јована и

резултате које су заједнички постигли за нешто више од десет година у Шумадијској епархији. У споменици је текстовима, фотографијама и видео—записима аутентично и документовано забележено све оно што се догађало у Цркви Божијој, пре свега у Шумадији, у протеклој деценији, али и током пола века колико траје активи црквени живот Владике Јована, који је, подсетимо, у децембру 1963. године постао студенички искушеник након више месеци послушања у манастиру Клисури. Према томе, ако споменица *Такав нам архијереј требаше* и није у свакој јоти приређена по високим критеријумима који се у стручним круговима подразумевају када се објављују публикације овакве врсте, ако се неком учени да је преобимна или да има сумише докумената и фотографија, да се можда о слављенику говори само у суперлативима, треба знати да је све то мотивисано искреним жељом свештенства да јавност предочи своје виђење учешћа у црквеном животу који предводи Епископ Јован.

Након Патријархове честитке, у књизи се налази и поздрав који поводом јубилеја брату и саслужитељу у Христу Господу Владици Јовану упућује и Његово Преосвештенство Господин др Игњатије, Епископ браничевски. Истакавши еклесијолошки смилаје епископске службе (Тамо где је Епископ тамо је и Црква Божија; Избор и хиротонија Епископа је догађај рођења Цркве), Владика Игњатије говори и о настојању Епископа шумадијског да од првих дана своје архијерејске службе продуби литургијску свест своје пастве и да верни народ сабира на Свету Литургију: „У својим напорима да поврати свест о Светој Литургији и укаже на њу као на централну тачку јединства Цркве, јер је она место и догађај у коме се Црква пројављује као Тело Христово, имао је не мало отпора од оних који су поодавно усвојили туђе црквено предање. Но, то га није поколебало у њего-

вој ревности за отачко Предање, јер је био свестан да Епископ вазда треба да буде спреман на ране у свом служењу.“

Уводну реч је написаоprotoјереј—ставрофор др Зоран Крстић (архијерејски заменик Епископа шумадијског, ректор крагујевачке Богословије Светог Јована Златоустог и професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду). Он подсећа најпре читаоце да је Бог у својој Цркви увек делатан кроз људе које Он сам призыва на одређене службе и да човеков улазак у Цркву измолјавањем дарова Духа Светог представља за сваког преломни догађај у животу. Тако је и књига – споменица посвећена потврдном одговору на Божији призив Епископа шумадијског Јована који је још у дечачким годинама почeo да уграђује себе у Цркву. „Говорећи тако о личности Епископа шумадијског и прослављајући његов јубилеј, ми заправо говоримо о Цркви која пребива у Шумадији и остајемо у границама пристојности и скромности, величајући Бога који се пројављује у животу своје Цркве.“ Према професору Крстићу, ово монографско уздарје Владици Јовану има једну важну карактеристику: „Све написане речи у књизи одишу јединственом људском топлином. Оне су плод непосредних и близких односа које су писци имали са нашим Епископом, слављеником. Речи су топле зато што су односи били и топли, и људски, и једноставни, а баш такве речи на најбољи могући начин одсликавају личност Епископа шумадијског Јована.“

Као што смо рекли, централно место у споменици припада архијерејским прегнућима Епископа Јована у Шумадијској епархији (од 2002. године), али књига у суштини прати његов животопис, па се у њој налазе и следећа поглавља: У Светосимеоновској царској лаври Студеници; Архијерејска служба у Америци; Администратор у Епархији крушевачкој; Администратор у Епархији жичкој. У најкраћем, свако ово поглавље представља својеврстан шематизам епархија у којима је столовао као Епископ, јер је аутентичним фактима – и речју и сликом – документовано оно шта се у укупном црквеном животу дотичне црквене области догађало. Такође, описаны боравак Јована Младеновића у Студеници, од ђака до игумана царске лавре, који организујући прославу осам векова од њеног подизања Српску Цркву поново уводи у јавни живот бивше државе, представља и својеврсну новију историју српског првостолног манастира.

Важан саставни део споменице *Такав нам архијереј требаше чине и теолошки радови Владике Јована* (Монаштво као узор свету; Рад Светог Саве на народном просвећивању; Светиња тела у Христу – о кремирању мртвих...), као и избор из његових проповеди, међу којима су и беседе на хиротонији за Епископа тетовског и приликом устоличења за Епископа западноамеричког и устоличења за Епископа шумадијског. Препоручујемо и текстове које је Епископ припремао за многе научне скупове које је као студенички старешина организовао у овој светој обители.

Ову књигу слављенику јесте даривало свештенство Шумадијске епархије, али у њој о Епископу Јовану пишу и многе угледне и познате личности, које су се врло радо одазвале на позив приређивача. Помињемо да су о студеничким данима сведочили академик Димитрије И. Стефановић, покојни отац Радован Биговић, Драган Драгојловић, Архимандрит Јован Радосављевић. Из Америке су стигле топле речи монаха и монахи-

ња (Американаца и Американки) из манастира који су као светила православља на Западу основани у време мисије Серафима Роуза, а које је за Цркву сачувао Епископ западноамерички Јован.

Већ је поменуто да ову књигу карактерише топлина, непосредност и близост које произилазе (и поред свакодневно видљивог строгог поштовања јерархијских чинова) из односа несумњиве љубави између Епископа, свештенства и верног народа. Најбоља илустрација тих односа јесте текст свештеника Саборне цркве у Крагујевцу Срећка Зечевића, који надахнуто, понекад и поетски, па чак можда и патетично, пише о свом архијереју. Међутим, иза мноштва речи лако се разумева једно: Владика Јован је у сваком тренутку – и када свакодневно служи Свету Литургију, када поучава, када управља, када је строг, када је насмејан – апсолутно и безрезервно предан и одан Цркви.

Констатација да је ова књига дар свештенства Шумадијске епархије свом архијереју поводом значајних јубилеја захтева једно појашњење: клир се сагласио да припремање споменице у свим фазама води немерљивом енергијом и ентузијазмом њен уредникprotoјереј–стафор Саво М. Арсенијевић. Немојмо погрешити ако кажемо да је немерљиву динамику коју у Цркву уноси Владика могао да кроз књигу реално ослика само саслужитељ такве преданости и упорности као што је отац Саво. Иначе, захваљујући њему ова књига обилује драгоценим документима, пре свега ексклузивним фотографијама од непроцењиве вредности за историју Српске Православне Цркве крајем XX и почетком XXI века. Усталом, без животописа Господина Јована, Епископа шумадијског, који је љубављу и оданошћу исписан у споменици *Такав нам архијереј требаше*, неће моћи веродостојно да се сагледа укупна историја наше Цркве у бурним временима на размеђу другог и трећег миленијума хришћанске ере.

Нејослав Јованчевић

Љиљана Дугалић

Лука у чаробном дворишту

[илустрације Исидора Ивановић]

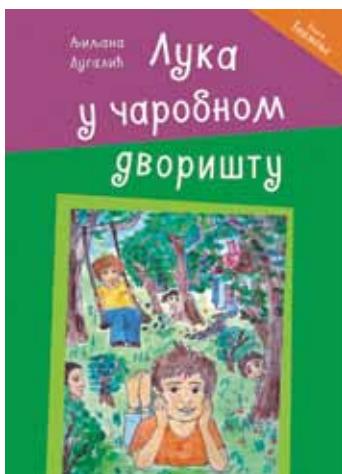
Пирот : Књига Знамење, 2013.
96 стр. ; илустр. ; 20 см

ISBN: 978-86-89631-01-2

Књига писана срцем верујућег писца

Ових дана се појавила једна нова, свежа и за наше поднебље, сасвим необична дечија књига, намењена основцима и деци млађег узраста, али и родитељима. Реч је о дечјем роману *Лука у чаробном дворишту* наше уважене књижевнице Љиљане Дугалић, првом у савременој домаћој књижевности у коме се љупко и ненаметљиво, из угla детета (нецрквених) родитеља, објављују деци прва сазнања о животу, о нашој православној вери, о Светој Литургији и живљењу по њој.

У књизи је главни лик дечак Лука са његовим духовним и свеукупним узрастањем, али значајно место имају и његови вршњаци, па и слабовида Невена и весели Урош са дауновим синдромом, омиљени друг из зграде и мали чтец у цркви Матија, син прослављеног кошаркаша, најбоља другарица и паметница Милица, старији брат Никола, адолосцент. Уз одрасле, сви скупа доприносе да Лука лагано упознаје свет и то „чаробно двориште“ (метафора за планету Земљу, за еколошки чисто двориште, за Србију) у коме је сада он дечак, а некада је био неко други, па следе приче–пртице о деци у послератном Београду. Књига је корисна и за одрасле јер родитељима скреће пажњу на важне ствари у животу малишана, а поред православног залаже се и за инклузивни приступ у одгајању и васпитавању деце и дружељубљу између вршњака без обзира

на физичке и материјалне разлике.

Ово дело Љиљане Дугалић заиста је посебно и представља велики ископрак ка дечјој души, а опет, аутор чврсто држи конце у својим рукама и приче о

животу савременог дечака сигурно води у границама вере и побожности.

У својој рецензији истакла сам „да приче о Луци у чаробном дворишту доживљавам као изузетну помоћ у раду са савременим породицама јер између корица књиге, кроз низ интересантних прича, проживљавамо пут сазревања деце и сведоци смо грађења богатог по-родничног ткива. А породица јесте најзначајније и најсигурније место за одрастање и доживљај света. Наравно, ако живи пуним животом. Истину о животу најчиштије и најпрецизније изговарају дечја уста, а кроз дечје бистре очи пре лама се свет у својим светлим или нешто тамнијим нијансама. *Лука у чаробном дворишту* управо дочарава тај пут дечјег открића света у свим његовим димензија, од физичког до духовног. Деца најбоље уче кроз пример а родитељи су најбољи учитељи, уколико су дорасли своме родитељству. Када ова врста учења изостане, тада се примери траже у најближој околини а деца постају учитељи сопственим родитељима.“

„Лукини доживљаји исприповедани у овој књизи“, уверена сам, „препричаваће се, њима ће се поново враћати а откриваће их и будуће генерације читалаца. Ова срцем писана књига помоћи ће им да на најлепши начин уђу у чаробно двориште које их окружује.“

Књига је објављена с благословом Владике Атанасија Раките датим у време када је Преосвећени Владика Атанасије био председник Одбора за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке, а значајну препоруку дају и деца читаоци која су књигу с радошћу прочитала.

гр Милијана Абрамовић Савић,

савешник за породицу, брак и родитељство при Верском доброворном стваралељству АЕМ

Изабрана дела Гилберта К. Честертона [I-V]

Отачник – Бернар, Београд – Стари Бановци 2013.

Гилберт Кит Честертон је био у сваком смислу огроман човек, а исто такво му је и дело: објавио је око 4000 есеја, 200 прича, 80 књига, стотине песама, драма и других текстова. Колико је обимно толико је и значајно. Чувени Борхес је, на пример, о њему записао, а Борхесу треба веровати, да је Честертон „један од најистакнутијих писаца нашега времена, не само због своје срећне инвентивности, визуелне имагинације и детиње или божанске радости толико очите у свим његовим делима, него такође због своје реторичке вештине и потпуне бриљантности свога умећа.“ Борхес није био једини који се одушевљавао књигама овог по свему великог хришћанског писца и мислиоца. Под његовим утицајем стварали су и Агата Кристи, Толкин, Хемингвеј, Грин, Маркес, Клодел, и многи, многи други. Читајући његову књигу *Наполеон са Ноћини Хила* чувени Мајкл Колинс је био подстакнут да поведе покрет за независност Ирске, а након једног његовог новинског чланка је славни Махатма Ганди одлучио да се побуни против британских колонијалних власти у Индији. Вредно је помена да је млади атеиста Клајв С. Луис, светски познати књижевник и мислилац, постао хришћанин читајући управо његовог *Вечног човека*; а занимљиво је сетити се и писца Филипа Јенсија који је једном рекао да када би се нашао најсултан најструмнијем острву и могао да изабере само једну књигу поред *Библије*, одабрао би Честертонову духовну аутобиографију – *Правоверје*. Оваквих примера има још, али већ и наведени доволно говоре да се ради о аутору који је вредан сваке пажње.

У Србији, коју је Честертон, узгред буди речено, веома волео и о којој је писао, биле су му још за живота преведене неке књиге, али оне нису будиле веће интересовање публике, биле су резервисане само за посвећенике. Људи из Бернара и Отачника су се потрудили да Честертонови списи и даље буду резервисани за посвећенике али да се њихов број у Србији повећава. Први корак у том послу је да се Честертоново стваралаштво учини доступним читаоцима, и стога су они покренули један велики издавачки пројекат који ће се, по најавама, реализовати наредних неколико година; реч је о објављивању *Изабраних дела Г. К. Честертона*, али и публиковању текстова и књига које се баве његовим животом и делом. На овогодишњем Београдском сајму књига представљено је прво коло (пет томова) *Изабраних дела Г. К. Честертона*, у које су ушли следећи наслови: *Кула и крст* (роман), *Све из моја цеја* (збирка есеја), *Злочини Енглеске*, *Клуб уврнутих заная* (роман) и *Шта не ваља на свету*.

Свако ко се буде одлучио да узме у руке и ишчита бар неколико редакта текста овог сјајног хришћанског мудраца нашег времена, како досадашње искуство показује, од њега се више никада неће одвајати. Такав је случај и са потписником ових редова, који са нестручњајем очекује ново коло *Изабраних дела Г. К. Честертона*, а ово прво најтоплије препоручује сваком љубитељу лепе књижевности и здраве хришћанске мисли.

П. Б.

ПОЖАРЕВАЦ

Образовни центар

Одбор за просвету и културу Епархије пожаревачко-браничевске је уз помоћ бројних добротвора и сарадника изградио образовни центар амфитеатарског типа – *Ecclesia Viminaciensis*, први такве врсте на овим просторима, на другом нивоу Цркве у пожаревачком насељу Бусије.

Центар је вишенаменски и требало би да представља место сабирања богослова, вероучитеља и катихета те епархије, али и других дијециза наше Цркве; да буде простор где ће се окупљати теолози, философи, научници – ради одржавања округлих столова, симпосиона, сусрета и скупова на актуелне теме црквеног и друштвеног живота.

На приближно 70 квадратних метара, вешто је искоришћен сваки делић простора иза западног зида Цркве, на њеном другом платформском делу, и обезбеђена су места за активан рад 60 до 70 људи. Простор је допуњен библиотеком са око 1.000 књига, осветљен и естетски дотеран да представља јасан простор рада и дијалога. Центар је назван *Ecclesia Viminaciensis*, јер су оснивачи желели да подсете на истину о старини Цркве на овим просторима и да старо име ове епархије буде враћено из археолошке у црквену употребу.

Извор: *Одбор за просвету и културу Епархије браничевске*

БЕОГРАД

Нови веб-сајт о Хиландару

Недавно је на светској мрежи постављен нови веб-сајт о

БЕОГРАД

Изложба фотографија Данка Страхињића

У среду 23. октобра у 19 часова је у Београд Арт Хотелу отворена изложба фотографија Данка Страхињића под називом „Урбана лица“. Изложба представља четврту у низу самосталних изложби фотографија на тему Урбани мотиви, које организују Институт за студије културе и хришћанства и Београд Арт Хотел.

Изложбу су отворили Јелена Михајловић, директор продаје и маркетинга Београд Арт Хотела, Данијела Марковић, потпредседник Института за студије културе и хришћанства и Данко Страхињић, аутор изложбе. Обраћајући се присутним Данијела Марковић је истакла како је намера организатора да широкој публици и посетиоцима хотела представи радове високог квалитета младих уметника из Србије и иностранства. До краја године биће организоване још две изложбе у Београд Арт Хотелу, а најбољи радови са изложби биће представљени Међународном центру за фотографију у Њујорку. Аутор је истакао да изложене фотографије, на којима су скулптуралне и рељефне представе жена са београдских фасада, представљају историјски документ о стању нашег архитектонског наслеђа, као и позив да се о њему бринемо.

Данко Страхињић (1973) је дипломирани историчар. Документаристичком фотографијом се бави неколико последњих година. Сарадник је Фондације Конрад Аденауер као фотограф и сниматељ, и листа *Православље* као новинар и фотограф. Објављивао је радове у стручној и историографској литератури. Коаутор је фотографија у два каталога икона и слика.

Изложба је продајна, и биће отворена до 10. новембра. Сав приход је намењен за обнову и очување манастира Св. Архангела Гаврила у Земуну (прималац: Епархијски управни одбор Архиепископије београдско-карловачке, Београд; рачун примаоца: 205–58219–31, позив на број: 230052).

манастиру Хиландар – www.hilandar.info. Сајт обухвата теме о Светој Гори, светогорским светитељима, светогорским манастирима, скитовима, келијама, пећинама, описује светогорску пустињу итд.; посебан акценат стављен је на тему монаштва и духовни значај монашког живота и посвећености.

Идеја о стварању овог веб-сајта настала је током 2011. године: након повратка са ходочасничког путовања из Свете Горе. четворица поштовалаца духовне и културне баштине манастира Хиландар – браћа Немања и Ђорђе Јонић, њихов отац Пре-

drag Јонић и кум Миомир Младеновић – претражили су интернет и увидeli да осим веб-сајта Задужбине манастира Хиландар, који се превасходно бави обновом, добротворством, актуелностима и пројектима обнове, на интернету постоји веома мало информација о манастиру Хиландару, већином оскудних и нетачних.

Од те 2011. године кренуло се са прикупљањем документационе грађе о манастиру и за 2 године сабрано је око 4000 страница монографија, публикација, научних и теолошких радова о светој српској царској лаври. За то

ЗЕМУН

Концерт у Николајевској цркви

У суботу 19. октобра парохијани Храма Преноса моштију Светог Николе и грађани Земуна имали су прилику да чују хор „Миленко“ из Черевића. Наступ овог хора организован је захваљујући Клубу матичне културе и управи Николајевске цркве. У питању је мушки хор који већ годинама води познати хорски диригент из Земуна Георгије Максимовић.

У својој преко шездесет година дугој уметничкој каријери господин Максимовић управљао је низом хорова: хором Економске школе у Земуну, хором Српске занатлијске задруге у Земуну, Академским певачким друштвом у Земуну, Мушким хором „Свети Сава“ при Храму Светог Саве у Београду, мушким и мешовитим хором при Храму Покрова Богородице у Београду, Првим београдским певачким друштвом, Академским хором „Обилић“, хором Богословије „Свети Сава“ у Београду, хором Богословије „Св. Арсеније Сремац“ у Сремским Карловцима, Хором београдских свештеника, Хором Епархије сремске „Свети Николај“, руским заграничним хоровима (срноморски козаци, козаци са Волге). Од 2005. године ради са хором „Миленко“ из Черевића.

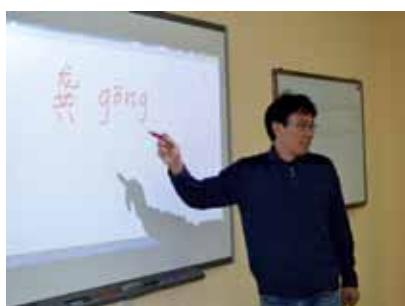
Иако је већ ушао у девету деценију живота и креће се уз помоћ колица, овај диригент и даље негује посебан хорски звук са истањчаним тонским и динамичким нијансирањем, пажљивим озвучавањем сугласника, пажљивим одабиром солиста. Специфичним звуком и емотивним приступом у коме је све било усмерено на интерпретацију одржао је пажњу бројне публике у Николајевској цркви. На репертоару су биле духовне композиције и аранжмани Георгија Максимовића. Изведене су ауторске композиције: *Господи услиши, Господи возвах, Свјеште шихи, Оче наш, Вјенаца Јамјаш, Кресту твојему, Скажи ми Господи* и аранжмани руских песама: *Вечерњиј звон, Калакољчик, Лејенда о Питириму, Калакољниј звон*. Као солисти представили су се сопран Милица Ковачић, тенор Ђорђе Зарић, јереј Владимир Пражић (парох Николајевске цркве) и бас Горан Митровић. Овај музички и духовни догађај, који је трајао скоро два сата, показао је да Земун има бројну заинтересовану публику.

Милица Андрејевић

време, документациона грађа је читана и анализирана, и састављани су текстови за нови веб-сајт. По речима аутора веб-сајта, планирано је да се креира портал о манастиру Хиландар, који ће садржати релевантне информације о манастиру и понудити читаоцима велики број монографија, публикација, научних и тезошког радова – једном речју, оно што може да информацијама о манастиру задовољи и најзнатијељније.

Веб-сајт је и даље у фази израде, и планирано је да током наредних месеци буде допуњаван. Такође, требало би да буде

доступан и на латиници, грчком, руском и енглеском језику.

**РУСИЈА
Кинески језик
у богословској школи**

Током школске 2013/14. године, са благословом Митрополита

ДОБРОЧИНСТВО

Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

ТРАГОМ БИБЛИЈЕ
Израел и Јордан
17 - 28. новембар
Водич: Драган Вукић

**БОЖИЋ
У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ**
05 -12. јануар

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

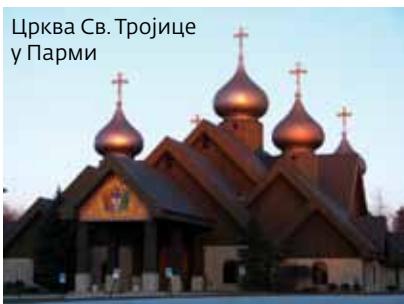
хабаровског и амурског Игњатија, студенти Хабаровске духовне семинарије (више богословске школе РПЦ) ће изучавати кинески језик. Сврха увођења кинеског језика у наставни план семинарије је да се будући свештеници обуче како би могли да служе међу Кинезима. Кинески језик ће им предавати професор Генадије Дмитријевич Константинов, који је на државном Универзитету у Владивостоку дипломирао на катедри за Оријенталну филологију и има вишегодишње искуство у симултаном превођењу са кинеског на руски језик.

У школској 2013/14. години, часове кинеског језика (као другог страног језика) ће похађати студенти четврте године. Почев од школске 2014/15. године, кинески језик ће се учити на свим годинама у Хабаровској семинарији. У почетку ће ћаци савладати само минимум говорног кинеског, основне идеограме и фонетику. Православни Кинези ће волонтирати и присуствовати часовима како би ћаци могли са њима да комуницирају и вежбају оно што су научили.

Извор: <http://orthodox.cn>

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Пешровић

САД

Јавни форум о јединству

Како преноси руска новинска агенција РИА Новости, у недељу 27. октобра је надомак Кливленда, другог града по величини у америчкој савезној држави Охајо, одржан јавни форум посвећен јединству свих Православних Цркава у Америци. Форум је одржан у Цркви Св. Троице, у граду Парма у Охају, који се налази јужно од Кливленда.

Том приликом су се састали представници Грчке, Руске, Украјинске, Антиохијске, Америчке, Румунске и Српске Православне Цркве.

У саопштењу Скупштине канонских православних епископа наводи се да је овај форум организован на иницијативу православних лаика из Кливленда, са благословом и подршком Скупштине – састављене од 49 архијереја. Чланови Скупштине су изразили наду да ће овај форум послужити као модел на који ће се угледати и други градови, као средство којим ће се промовисати свеправославно разумевање и дијалог.

У Кливленду постоји 29 различитих православних парохија које представљају различите Православне Цркве у САД.

Извор: <http://en.ria.ru>

СИРИЈА

Статуа Исуса Христа

Бронзана статуа Исуса Христа која носи назив „Дошао сам да спасем свет“ подигнута је у Сирији као симбол мира на Близком истоку. Она је постављена уз подршку институција Руске Православне Цркве.

Статуа која је нешто виша од статуе Христа Спаситеља у Риоде Жанерију постављена је у граду Сејданаја удаљеном 27 километара од Дамаска, на историјском ходочасничком путу који води из Константинопоља у Јерусалим, на висини од 2100 метара, на врху планине Херувима [Cherubs' Mountain]. Споменик је подигнут 14. октобра, на дан Покрова Пресвете Богородице.

„Композиција са ликом Христа који благосиља, а која се види из Либана, Јордана, Палестине и Израела, позива да се у региону захваћеном пожаром рата успостави мир, узајамно разумевање и нада за спасење“ – наводи у свом саопштењу Московска духовна академија која је подржала овај подухват.

Статује начинио јерменски вајар Артуш Папојан [Artush Papoian] а према замисли Јурија Гаврилова који се налази на челу Фонда „Св. Павле и Св. Георгије“ из Лондона. Директор овог фонда, Самир Шакиб Ел-Габан је у интервјуу за Глас Русије прецизирао да је „блаженопочивши Патријарх антиохијски Игњатије 2006. године дао благослов за постављање статуе. На статује је приказан Христос како благосиља и гази змију која је симбол зла.“ Благослов за постављање ове статује су такође дали и Патријарх антиохијски Јован Х и блажене успомене Патријарх московски Алексеј.

Пројекат израде статује је трајао осам година а у њему су учествовали сиријски свештеници, богослови из Троице-Сергијеве лавре и вајар из Јеременије.

Ел-Габан додаје да је било скоро немогуће да се неопходна опрема

допреми на место где је требало поставити споменик, јер су сви путеви били блокирани: „Неке путеве су контролисали побуњеници, а неке сиријска војска, те је било неопходно да се између две зараћене стране успостави договор како бисмо потребну опрему изнели на врх планине. У току та три дана колико је трајало постављање скулптуре ниједна страна није испалила ни метак.... Сви су у тишини посматрали постављање споменика.“

Извор: www.christianpost.com

ВАТИКАН

„Епископ да служи, а не да господари“

У базилици Св. Петра је 24. октобра папа Фрања поставио двојицу нових архиепископа. Оба архиепископа су папини нунцији. Француски архиепископ Жан-Мари Спеич је именован за апостолског нунција за Гану у августу, док је италијански архиепископ Ђамперо Глодер у септембру именован за председника Понтификалне црквене академије која обучава свештенике који ће служити при дипломатском кору Свете столице.

У својој омилији папа Фрања је нагласио да је епископ као глава породице и да Добри Пастир увек треба да му буде пример. Он је takođe подсетио нове архиепископе да је њихов нов положај заправо служба. „Увек служите... Имајте на уму да сте одабрани да служите а не да господарите“, поновио је папа. Он је такође казао како епископ треба да буде човек молитве, јер би у супротном подлегао ужињавањима у световним стварима, и да треба да воли оне који су му поверили као отац, да увек одмах одговори када га неки свештеник дозива. „И тако треба чинити и са сиромашнима, беспомоћнима и потребитима... Молите се за оне ван Цркве јер су вам и они поверили“, закључио је поглавар Римокатоличке цркве.

Извор: www.news.va

КИНА

Монахиње на маратону

„Трчимо за сиромашне, старе, сирочад, болесне... трчимо како бисмо сведочили своју веру“ – речи су монахиња које су ове године, 20. октобра, учествовале на великом маратону у Пекингу. Сав приход од њиховог учешћа иће ће у фондове 27 хуманитарних пројекта Римокатоличке цркве. Чак 85 монахиња, 5 свештеника и многи волонтери лаици из једанаест кинеских провинија учествовали су ове године на маратону.

Двојица свештеника и 22 монахиње су истрчали маратон од 42 километара, а остали су се потрудили јер су на уму имали сиротишта, клинике, обданишта којима је потребна помоћ. Као и сваке године, ови римокатолици који учествују на маратону присуствовали су миси која је за њих служена у жупи Безгрешног зачећа у Пекингу. Дон Луо На Кинг из хуманитарне организације Ђинде наводи да монахиње учествују на маратону како би научиле како да организују неки догађај и првенствено да би сакупиле новац у хуманитарне сврхе. Године 2009, када је маратон у Пекингу први пут организован, на њему је учествовало 10 монахиња.

Извор: www.news.va

СЕВЕРНА КОРЕЈА

Мисија у ДНР Кореји

Епископ усурски Г. Инонентије, викар Епархије Владивосто-ка, био је у посети Демократској Народној Републици Кореји од 9. до 16. октобра 2013. године на позив Православног одбора ДНРК и Православне епархије у Пјонгјангу.

НЕМАЧКА

Обележена годишњица Миланског едикта

У граду Триру, најстаријем граду у Немачкој који се налази близу границе са Луксембургом, одржано је од 9. до 11. октобра редовно заседање свих православних архијереја на подручју Немачке. Окупљени архијереји су 11. октобра прославили 1700 година од доношења Миланског едикта. Они су одабрали овај мали град на западу Немачке због његове дуге историје. Наиме, отац Св. цара Константина, Констанције I Хлор је за своју резиденцију изабрао овај град у тадашњој римској провинцији Галији. Он је живео у Триру (лат. *Augusta Treverorum*) од 293. до 306. године и изградио је град који је по величини био други после Рима, са око 60–80.000 становника. Свети цар Константин је боравио у Триру од 306. до 312. године, а његова мајка Јелена се у Триру упокојила почетком 329. године. Свети Атанасије Велики је неко време живео у Триру, а у овом граду је рођен Свети Амвросије Милански.

Православни архијереји су позвали све православне у Немачкој да дођу на прославу, и у суботу, 12. октобра, у Храму Светог цара Константина (Константинова базилика коју данас користи Евангеличка црква), дванаесторица владика и велики број свештеника су уз помоћ четири хора служили Литургију на седам језика: грчком, руском, српском, румунском, немачком, грузијском и арапском.

Христијана Тешић

Епископ Инокентије служио је свеноћно бденије и божанску Литургију у Цркви Свете Тројице у Пјонгјангу 12. и 13. октобра, уз саслужењеprotoјереја Алексија Сабанског и два корејска свештеника. Богослужењу су присуствовали амбасадор Руске Федерације у Северној Кореји Александар Тимонин, председник Православног одбора ДНРК Ким Чи Сон, и чланови амбасаде Русије.

Иначе, парохија Животворне Тројице у Пјонгјангу основана је

2006. године и под канонском је јуријске Светости Патријарха московског и целе Русије Господина Кирила.

Последњих дана посете, која је уприличена на 65. годишњицу успостављања дипломатских односа између Русије и ДНР Кореје, Епископ Инокентије, у чијој пратњи су били protoјереј Алексије Сабански, свештенство пјонгјаншке парохије и чланови делегације Епархије Владивостока, посетио је град Вонсан и Кимгансан – Дијамантску плавину са знаменитим водопадом. Након обиласка знаменитих места и природних лепота ове плавине, на платформи за разгледање водопада гости су одржали богослужење – молебан Пре светој Богородици. Ово је први пут да је у тој области Северне Кореје одржано неко црквено богослужење.

Извор: Информативна служба СПЦ

У НИШУ

Прослава матуре

Генерација свршених богословова Призренске богословије (1968–1973) састављена је 10. октобра 2013. у Богословији у Нишу и прославила 40 година матуре. У цркви у кругу Богословије одслужена је Св. Литургија, после које је одржан помен упокојеним архијерејима, професорима и свештенослужитељима. Потом је у трпезарији послужен свечани доручак, а онда је ћачки разредни час изврсно одржао ректор Призренске богословијеprotoјереј-ставрофор Милутин Тимотијевић. Ова генерација се од 30–годишњица матуре сваке године окупља у местима где живе свештеници из ове генерације. Тако су посвећена места: Ириг, Чукарица, Беле Воде, Цветке, Миоковци, Трстеник, Лешак, Аранђеловац, Зајечар. Састанак за идућу годину најављен је код писца ових редова у Иригу.

protoјереј-ставрофор
Славко Теофиловић

У ЧИКАГУ

Орден Деску Никитовићу

У суботу, 12. октобра 2013, на свечаном банкету одржаном у манастиру Нова Грачаница у Чикагу Владика новограчаничко-средњезападноамерички Г. Лонгин уручио је генералном конзулу г. Деску Никитовићу Орден цара Константина којим га је одликовао Патријарх српски Г. Иринеј. Овим орденом Патријарх Српски је одликовао генералног конзула за десетогодишњи појртвован рад у Чикагу. Никитовић је први носилац овог ордена у Америци. Деско се срдечно захвалио Цркви, националним ор-

НА КИЧЕЛОВОМ БРДУ

Храм у спомен мученика

У недељу, 13. октобра ове године, Епископ бихаћко-петровачки Г. Атанасије служио је Свету Литургију у Храму Светог великомученика Прокопија на Дивану, Јањ, општина Шипово.

Након Литургије и пригодне беседе, Епископ се упутио у родно село, где је осветио темеље капеле посвећене Вајсрењу Христовом, а која се подиже у спомен на исповједнике и мученике за православну вјеру који су пострадали 4. септембра 1941. од усташа. На том мјесту страдала су од огња и метка 64 српска православна житеља, од којих њих 50 из племена Ракита, а остали из племена Граховац, као и двоје са презименом Тодорић, који су тог дана затечени на Кичеловом Брду као гости. После богослужбеног чина Епископ се обратио присутним истичући да подизање овог храма и избор имена свједочи о ријешености племена Ракита и Граховац да вјечно трају покретани силом Вајсрења Христовога.

Потомци пострадалих уприличили су трпезу љубави на Дивану и угостили све учеснике овог молитвеног чина.

Извор: Епархија бихаћко-петровачка

ганизацијама и свим појединцима, који су годинама подржавали рад конзулате и напоре његове породице на побољшању српског имица у Америци, јачању економске сарадње са САД, као и за успостављање чвршће везе између матице и дијаспоре.

Извор: Епархија новограчаничко-средњезападноамеричка

У БЕОГРАДУ

Осуђеници и верска права

У Београду је 22. октобра 2013, у организацији Задужбине Конрад Аденауер, а у сарадњи са ХКЦ „Др Радован Биговић“ и уз стручну подршку Београдског центра за људска права одржан други саветодавни састанак о сарадњи Цркве и верских заједни-

ца и казнено поправних установа на унапређењу положаја осуђених лица у Србији.

Циљ овог састанка био је превасходно праћење примене закључака са округлог стола одржаног 28. маја 2013. у пракси кроз размену мишљења представника службе за третман и свештенослужитеља у заводима, уз подршку организација цивилног друштва. Намера је била да се размотри активни модел сарадње и одрживост поменуте или сличних иницијатива, а у сврху унапређења положаја осуђених лица и у области верских права.

Данко Старахинић

У ЗЕМУНУ

Саборно крштење

По благослову Патријарха Српског, у суботу, 26. октобра 2013, у земунском манастиру Светог Архангела Гаврила, Епископ лијпљански Г. Јован обавио је саборно крштење београдских ученика који су се на часовима веронауке спремали за Свету тајну крштења. Након Свете тајне крштења и

миропомазања сви нови чланови Цркве Божије су се причестили Телом и Крвљу Христовом и на тај начин постали пуноправни чланови Цркве. Ученицима су на крштењу кумовали другари из школе али и вероучитељи чиме се њихово пријатељство учврстило кумством као новом духовном везом.

У беседи се Епископ Јован обратио свим ученицима назавши их драгуљима у круни Цркве Христове и истакавши значај Свете тајне крштења као почетка новог живота у Христу. После Литургије славље је настављено у манастирском конаку уз дружење новокрштених са Владиком и вероучитељима.

УАЕМ

Успех црквеног радија

Радио „Слово љубве“ Архиепископије београдско–карловачке бележи рекордну слушаност. Према последњим званичним истраживањима ИПСОС Страйшер Маркетинга, Радио „Слово љубве“ слуша 32.284 слушалаца, чиме је „Слово љубве“ на 37. месту од 330 радио станица из целе Србије. Важно је напоменути да је ово најбољи резултат који је нека црквена радио–станица постигла у свом раду. Радио „Слово љубве“ негује црквени и српски идентитет, емитује српску традиционалну, духовну музику, као и савремене обраде традиционалне музике. Радним даном живи програм почиње у 7 часова ујутру, химном „Боже правде“ и химном Светом Сави. Програм радија можете слушати на фреквенцији 107,3 MHz као и преко интернета на веб–сајту www.slovoljubve.com, где се може преслушати и архива.

Драјан Тагић

У ПАТРИЈАРШИЈИ СРПСКОЈ

Маестрална изложба

У уторак, 29. октобра 2013, у Музеју СПЦ у Београду отворена је изложба под називом „Београдска митрополија и српски духовни простор (1804–1918)“.

Изложбу је у знак обележавања прве годишњице обновљеног рада Архива СПЦ отворио г. Радован Пилиповић, директор Архива. Отварању су присуствовали Патријарх српски Г. Иринеј, Митрополит Амфилохије, Господа епископи: зворнички-тузлански Хризостом и липљански Јован.

Међу бројним гостима нашли су се и представници Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским јединицама Владе Србије, као и представници Канцеларије за сарадњу са дијаспором и Србима у региону.

Д. С.

Фото: Данко Страхињић

НА ДАН ПРЕП. ПЕЛАГИЈЕ ИТАИСЕ, 21/8. 10. 2013.
ПРЕСЕЛИО СЕ У ВЕЧНО ЦАРСТВО БОЖЈЕ

† Архимандрит Арсеније

„Помените ме, браћо, кад песмом будете славили Господа“

Целим својим земаљским животом 60 година овај свештеномонах свеодочио је Господа Животодавца, Христа распетога и васкрслога.

Монашким двигом и подвигом, кроз 40 година испунио је свој завет положен Богочовеку.

Неуморни градитељ и неимар оставил је земаљску Каону као прекрасни рајски врт. Ипак, најлепшу грађевину саградио је себи на Небесима, а у славу Господу коме је тако предано и верно служио.

Непоколебљиви и храбри борац на брануку чистоте православне вере, наслеђене од Отаца и чуване кроз векове.

Храбри српски родољуб николајевског соја, рођен у ваљевском крају у Вујиновачи 26. 2. 1953. године.

Познати, честити домаћин и гостопримац аврамовског кова.

Јуначки чувар манастирског иметка.

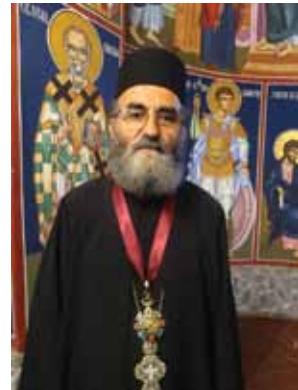
Мудри наставник и учитељ младих наратива.

Изнад свега и пре свега пастир добри и стрпљиви духовник. Пример за у глед и поштовање.

Пре седам дана одликован је Орденом Светог Владике Николаја, а данас неувелим венцем небеског Цара.

Нема више нашег оца Арсе...

Нема његовог ведрога ока и благог погледа.

Нема оштрог или правичног монаха – увек кад затреба.

Нема његових мудрих поука и порука.

Нема монаха кога су подједнако волели у обе епархије: Шабачкој и Ваљевској и свуда тамо где су га знали и познавали.

Нема га са нама али је знамо то засигурно, ту негде уз нас. Са неба гледа и опет поручује, оно што нам је некада за живота говорио: „Најважније је да нас не забораве после 40 дана!“

Зато сви ви, свештеници и монаси, браћо и сестре, сви ви из шабачког и ваљевског краја, из светиња широм Србије и васцелог православља, сви који сте познавали оца Арсенија (Цветковића) Каонског или чули за њега, молите се за по кој душе његове. И не заборавите га, сећајући се речи Химнописца: „Помените ме, браћо, кад песмом будете славили Господа.“

Епархија ваљевска

АМФИА

064/167-9082

064/800-1322

АМФИА

Ибарска 40, 37000 Крушевац
037/491-138
informacije@amfia.rs
www.amfia.rs

Помозите и ви обновује Призренске богословије!

У септембру 2011. године обновљен је рад Богословије у Призрену, која је запаљена и уништена у мартовском погрому 2004. године.

Богословија је од кључног значаја за опстанак српске заједнице на Ким – којој су потребни свештеници који су одрастали, учили и живели на овим просторима. Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска овом приликом упућује апел верном народу у земљи и расејању да својим прилозима помогне рад Призренске богословије.

Динарски рачун:
Комерцијална банка, 205-172349-51

НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)
	Србија	Иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки појледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија